

DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

Demokratikleşmeye Doğru.....	3
Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi	6
Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler.....	7
Etkinlik ve Test Çalışmaları.....	10

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Türk Dış Politikasının Temel Esasları.....	23
1923-1930 Arası Dönem Olayları	23
1930-1939 Arası Dönem Olayları	27
Etkinlik ve Test Çalışmaları.....	32

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

Atatürk'ün Ölümü.....	40
İkinci Dünya Savaşı.....	43
İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye	48
Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş	49
Etkinlik ve Test Çalışmaları.....	51

DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

A) Demokratikleşmeye Doğru "Çok Partili Hayat Denemeleri"

Mustafa Kemal, her zaman demokrasiye ve çoğulculuğa önem vermiştir.

Demokrasi: Çoğunluğun kararının uygulanması ancak azınlıkta kalanların da haklarının korunmasıdır.

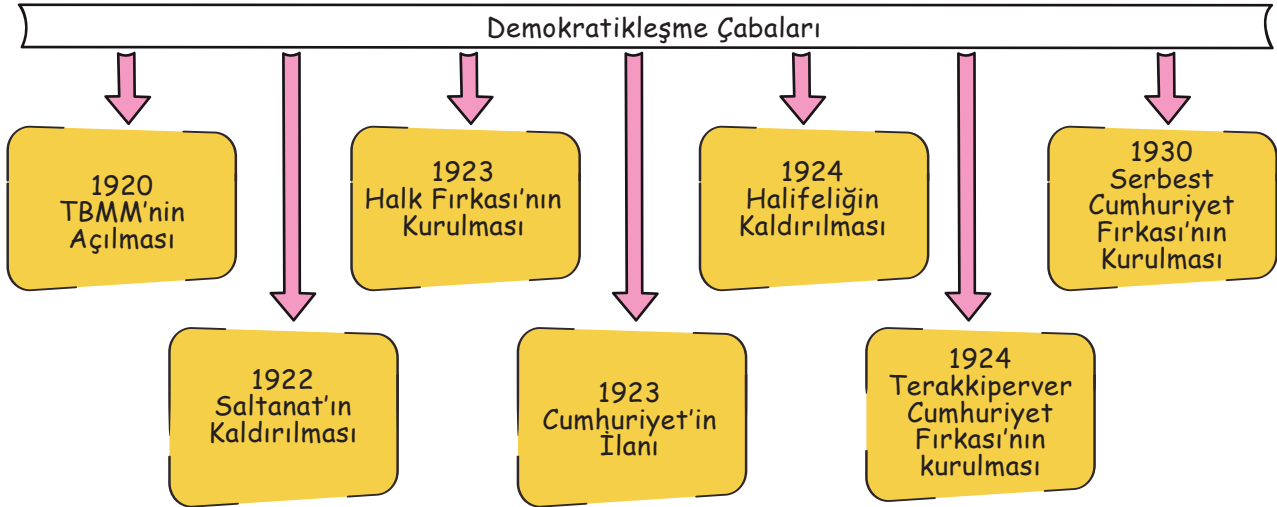
TBMM açıldığında mecliste siyasi partiler yoktu. Siyasi partilerin yerine çeşitli gruplar kurulmuştu. Mustafa Kemal, "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-yı Hukuk Grubu'nda yer almıştır.

Yeni Türk Devleti, tam demokrasiyi gerçekleştirmek hedefinde olduğundan siyasi partilerin kurulması gerekli olmuştur.

Siyasi Partiler

- Eşitlik
- Çoğulculuk
- Katılımcılık
- Özgürlük esaslarına dayanır.

Mustafa Kemal, demokratikleşme yolunda sürekli mücadele etmiştir.

Cumhuriyet Halk Fırkası (Partisi) (9 Eylül 1923)

Mustafa Kemal'in mecliste oluşturduğu "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-yı Hukuk Grubu'nun partileşme sürecini oluşturmasıyla 9 Eylül 1923 tarihinde Mustafa Kemal'in başkanlığında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk siyasi partisidir.

Partinin kurucuları arasında İsmet Paşa (İnönü), Refik Saydam, Celal Bayar da vardır.

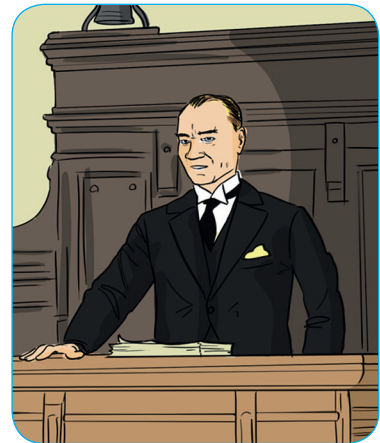
Halk Fırkası, halkın isteklerinin meclise daha kolay yansımaları ve tam demokrasiyi gerçekleştirmek düşüncesiyle kurulmuştur.

Sosyal anlamda halkçılık, ekonomik alanda devletçilik ve yönetim alanında laiklik ilkesini savunan bir partidir.

1923- 1938 arasında Mustafa Kemal; 1938-1950 arasında İsmet İnönü parti başkanlığı yapmıştır.

1923-1950 arasında ülkeyi tek parti olarak yönetmiştir.

Ülkemizde iktidarda kalan en uzun ömürlü partidir.

Örnek Soru

Atatürk döneminde kurulan ilk siyasi parti Halk Fırkasıdır. Halk Fırkası zamanla Cumhuriyet Halk Fırkası ve daha sonra Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır.

Halk Fırkası ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kurucusu Mustafa Kemal'dir.
- B) Sosyal alanda halkçılık; yönetim alanında cumhuriyetçilik ilkesini savunmuştur.
- C) 1923-1938 arasında Mustafa Kemal; 1938-1950 yılları arasında da İsmet İnönü partinin başkanlığını yapmıştır.
- D) Ekonomide liberal (serbest) ekonomiyi savunmuştur.

Biz Çözdük

Halk Fırkası ekonomide devletçi ekonomiyi savunmuş ve uygulamıştır.

Cevap: D

1) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TCF) (17 Kasım 1924)

Mustafa Kemal, çok partili yaşamı ve mecliste farklı fikirlerin olmasının gelişmemize hız katacağını biliyordu. Bu konuyla ilgili olarak "Millî egemenlik temeline dayanan ve özellikle cumhuriyet yönetimine sahip ülkelerde siyasal partilerin varlığı doğaldır. Türkiye Cumhuriyeti'nde bir diğerini denetleyici partilerin kurulacağına şüphe yoktur." demiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra inkılapların yapılmaya başlaması Millî Mücadele'nin lider kadrosunda görüş ayrılıklarına neden olmuştur. Mustafa Kemal'in silah arkadaşlarından Kazım Karabekir başkanlığında 17 Kasım 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuşlardır.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının Kurucuları

- Kazım Karabekir
- Ali Fuat Cebesoy
- Refet Bele
- Adnan Adıvar
- Rauf Orbay

Kurucular, ilk harflerinden **KARAR** olarak kodlanabilir.

Ekonomide liberalizm (Serbest ekonomi) ve eğitimde millî esası savunan parti programında, partinin dini inançlara ve fikirlere saygılı olduğunun vurgulanması zamanla inkılap ve cumhuriyet düşmanlarının bu partide toplanmasına sebep oldu.

Partinin bazı üyelerinin Şeyh Said İsyanı'yla ilgisi olduğu, devlete ve rejime zarar verdiği gerekçeyle TCF, 3 Haziran 1925'te hükümet tarafından kapatıldı. Partinin kapatılmasıyla Türkiye'de ilk çok partili hayat geçiş denemesi başarısızlıkla sonuçlandı.

Unutma!

Cumhuriyet döneminin ilk muhalefet partisidir.

Refet Bele

Ali Fuat Cebesoy

Rauf Orbay

Kazım Karabekir

Adnan Adıvar

2) Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos 1930)

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından sonra ülkede yeniden tek partili yönetim oluşmuştur. Ancak bu durum, demokrasiye aykırı bir durumdur.

Atatürk'ün önerisiyle Fethi Bey (OKYAR) tarafından Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. Bu partide Mustafa Kemal'in kız kardeşi Makbule Atadan da görev almıştır. Parti 12 Ağustos 1930'da kurulmuştur.

Mustafa Kemal, demokrasiyi yerleştirmek, farklı görüşleri mecliste yansıtmak, hükümeti denetlemek ve 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin etkilerini farklı fikirlerle azaltmak için yeni bir partinin kurulmasını istenmiştir.

Fethi Bey (Okyar)

Makbule Atadan

Parti programında ekonomide liberalizmi, kadınlara siyasal haklar tanınmasını, vergilerde düzenleme yapılmasını, Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laiklik ilkelerine bağlı kalınmasını savunmuşlardır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasıyla Türkiye'de çok partili hayata geçiş için ikinci kez adıma atılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü, muhalefet partisi olarak ikinci parti olan Serbest Cumhuriyet Fırkası'na kısa zaman içinde cumhuriyet düşmanları ve padişah yanlıları toplanmaya başladı. Partideki durumu gören Genel Başkan Fethi Bey partiyi kapatmıştır.(17 Kasım 1930)

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapanmasından kısa bir süre sonra 23 Aralık 1930 tarihinde Menemen (Asteğmen Kubilay) Olayı'nın yaşanması Fethi Bey'in doğru bir karar verdiğini ortaya koymuştur.

Dikkate Al

Atatürk döneminde bir daha çok partili hayata geçiş denemesi yapılmamıştır. Ülkemizde çok partili hayat 1946'da başladı.

Örnek 1

Serbest Cumhuriyet Fırkası ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- Mustafa Kemal'in demokrasiye güç katabilmek amacıyla kurulmasını istediği bir partidir.
- Partinin kurucusu Ali Fethi Bey'dir ve partide Makbule ATADAN da görev yapmıştır.
- Kadınların siyasete katılmasını savunmuşlardır.
- Ekonomide liberal ekonomiyi, seçim sisteminde ise iki dereceli seçim sistemini savunmuşlardır.

Sen Çöz 1

Örnek Soru

Atatürk döneminde kurulan Cumhuriyet Halk Fırkası, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası ile ilgili bilgiler verilmiştir.

		CHF	TCF	SCF
1	"Halkın düşünce ve inançlarına saygılıyız" ifadesi parti programında yer almıştır.			
2	İki dereceli seçim sisteminin kullanılmasını savunan partidir.			
3	Kadınlara siyasi haklar verilmesi gerektiğini savunan partidir.			

Bilgilerinin D-Y şeklindeki cevaplarının doğru hali aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	<u>CHF</u>	<u>TCF</u>	<u>SCF</u>
A)	1	2	3
B)	2	3	1
C)	2	1	3
D)	3	1	2

Biz Çözdük

Partimiz, dinî duygulara saygılıdır, ifadesi TCF'nin parti bildirgesinde yer almıştır. CHF, iki dereceli seçim sistemini savunmuştur. SCF ise kadınlara siyasi hakların verilemesi gerektiğini savunan partidir.

Cevap: C

A) Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi (16 Haziran 1926)

Şeyh Said İsyanı'nı bastırmak için İstiklal Mahkemeleri- (Takrir-i Sükun Kanunu) kurulmuştu. Takrir-i Sükun Kanunu ile Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası da kapatılmıştır. Tüm bu önlemlere rağmen cumhuriyete ve inkılaplara karşı olanlar yeni planlar yapıyordu.

Yenilik ve cumhuriyet karşıtları Gazi Mustafa Kemal'i öldürürlerse eski sistemi geri getireceklerini düşünerek Mustafa Kemal'e suikast planını hazırladılar. Buna göre, Mustafa Kemal, İzmir gezisi sırasında öldürülecekti. Ancak Mustafa Kemal, Balıkesir'den İzmir'e bir gün geç gidince bu planın ortaya çıkmasını sağladı.

"Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır, ancak Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır."

K. Atatürk

Suikastı yapacak kişileri Sakız Adası'na kaçırarak olan Giritli Şevki olayı ilgililere bildirmesi üzerine suikastçılar yakalandı.

Olayın duyulması üzerine ülke genelinde protesto mitingleri düzenlendi.

Suikast girişimiyle ilgili olduğu anlaşılanlar İstiklal Mahkemesi'nde yargılandı ve suçlu bulunan 19 kişiye idam cezası verilmiştir.

Suikast girişiminden sonra Mustafa Kemal yayınladığı bildiride..." Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır." demiştir.

Örnek 2

Saltanat ve hilafet yanlıları, cumhuriyetin ilanı ve halifeliğin kaldırılmasından sonra eski yönetim anlayışını yeniden getirebilmenin yolunun Mustafa Kemal'in öldürülmesinde olduğunu gördüler. Bunu gerçekleştirirlerse yeniden saltanat ve hilafeti getirebileceklerine inanıyorlardı. Bu düşünceyle Mustafa Kemal'i İzmir gezisi sırasında öldürmeye karar verdiler. Suikastı gerçekleştirecek kişiyi de Yunan adalarına kaçıracaktı. Ancak Mustafa Kemal, İzmir'e beklenenden bir gün geç gidince olay açığa çıktı. Suçlular yakalandı ve cezalandırıldı. Suikast girişiminin duyulması üzerine ülke genelinde protesto mitingleri yapıldı.

Verilen metinden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Suikast girişimi üzerine ülke genelinde protesto mitingleri düzenlenmiştir.
- B) Mustafa Kemal, ülkedeki bütün halk kesimi tarafından sevilmekte ve desteklenmektedir.
- C) Suikastı gerçekleştirmek isteyenler cezalandırılmıştır.
- D) Ülkede hala eski yönetimin yeniden gelmesini isteyen gruplar vardır.

Sen Çöz 2

B) Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Tehditler

Türkiye, dünya üzerinde Asya, Avrupa ve Afrika'nın arasında yer alan jeopolitik öneme sahip çok önemli bir ülkedir. Hem tarihi açıdan hem ekonomik açıdan Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri birçok ülkenin dikkatini çekmiştir. Bu sebeple Türkiye'ye yönelik tehditler her zaman var olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Bu konularda Türk halkı ve gençliği olarak hem bilgili hem de bilinçli olmalıyız.

Günümüzde de darbe girişimleri ile mevcut düzen ve yönetim yıkılmak istenmektedir. Bu isyanların ve girişimlerin amacı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni yıkmaktır.

1) Şeyh Sait İsyanı (13 Şubat -3 Haziran 1925)

Halifelik taraftarı Şeyh Sait tarafından Diyarbakır'da çıkarılan isyanıdır. Musul Meselesi'nin görüşüldüğü sırada içte cumhuriyet karşıtlarının dışta ise İngilizlerin kışkırtması sonucu "din elden gidiyor, halifelik ve saltanat isteriz" iddialarıyla Yeni Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı isyan başlatılmıştır (13 Şubat 1925).

Şeyh Sait

İsyanın Nedenleri

- Şeyh Sait ve adamlarının saltanat ve halifeliği geri getirme düşüncesi
- Tarikat lideri olan Şeyh Sait'in "Din elden gidiyor." İddiasıyla ayaklanma çıkarması
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın izlediği yanlış politikalar sonucu dini duyguların istismar edilmesi.
- İngiltere'nin Musul meselesi kendi yararına sonuçlandırmak için isyana destek olması.

Musul meselesi'nin görüşüldüğü sırada isyan bastırılmıştır. Diyarbakır ili, Ergani ilçesi, Piran Köyü'nde başlayan isyan, İngilizlerin de desteğiyle kısa sürede Bingöl, Muş, Elazığ illerinde de etkili oldu.

İsyanı Bastırmak İçin Alınan Önlemler

- İsyanın yaşandığı bölgeye ordu gönderildi.
- Bölgesel seferberlik ilan edildi.
- Takrir-i Sükun Kanunu çıkarıldı.
- İstiklal Mahkemeleri kuruldu. Suçlular cezalandırıldı.

İsyanın Sonuçları

- Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmaya yönelik ilk isyan bastırıldı.
- İsyan bastırıldı ancak Türk ordusu yıprandı. Bu sebeple Musul için planlanan askeri hareket gerçekleştirilemedi.
- Musul, isyan nedeniyle 1926 Ankara Antlaşması ile İngiltere'ye bırakıldı.
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı.

Dikkate Al

İsyanın bastırılmasından sonra İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği öğrencileri tarafından Aydınlatma Kurulu oluşturuldu. Bu kurulun amacı Anadolu'yu dolaşıp halka cumhuriyet ve inkılâpları anlatmaktır.

Unutma!

Şeyh Sait İsyanı sebebiyle Türk Ordusu Musul'a müdahale edememiş ve Musul 1926 yılında İngiltere ile imzalanan Ankara Antlaşması ile İngiltere denetimindeki Irak yönetimine bırakılmıştır.

Örnek Soru

Cumhuriyetin İlanından sonra cumhuriyet rejimine karşı Şeyh Sait İsyanı çıkmıştır. Diyarbakır merkezli başlayan isyan kısa sürede bölge geneline yayılmıştır. İsyan, Türk ordusu tarafından bastırılmıştır.

Şeyh Sait İsyanı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Takriri Sükun Kanunu çıkarılmıştır.
- B) İsyan sebebiyle Musul kaybedilmiştir.
- C) Serbest Cumhuriyet Fırkası kapatılmıştır.
- D) Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmaya yönelik ilk isyan bastırılmıştır.

Biz Çözdük

Şeyh Sait İsyanı sonunda Serbest Cumhuriyet Fırkası değil Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatılmıştır.
Cevap: C

2) Kubilay (Menemen) Olayı (23 Aralık 1930)

Fethi Bey, Serbest Cumhuriyet Fırkası' na Cumhuriyet düşmanlarının toplandığını fark edip partiyi kapatmıştı. Kısa süre sonra Derviş Mehmet ve yandaşları "Şeriat isteriz" Sloganıyla İzmir' in Menemen ilçesinde isyanı başlattılar. Derviş Mehmet kendisinin "mehdi" olduğunu ileri sürmüştür.

İsyanı bastırmakla görevlendirilen Öğretmen Asteğmen Kubilay (Menemen Karakolu Komutanı) ve iki bekçi isyancılar tarafından öldürülmüştür.

İsyanın haber alınması üzerine hemen bölgeye ordu gönderilmiş ve isyan bastırılmıştır. Suçlular yakalanmış ve İstiklal Mahkemeleri tarafından idamla cezalandırılmıştır.

Unutma!

Bu olaydan sonra çok partili hayata geçiş için ortamın henüz elverişli olmadığı anlaşılmış ve çok partili hayata geçiş düşüncesi ATATÜRK döneminde bir daha denenmemiştir.

3) 15 Temmuz Hain Darbe Girişimi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı tehditler günümüzde de devam etmektedir. Bu tehlikelerden biri de 15 Temmuz Hain Darbe girişimidir.

15 Temmuz 2016 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde bir grup, anayasal düzeni yıkarak ayrı bir hükümet kurmak ve seçimle gelmiş olan var olan hükümeti devirmek istediler. İstanbul'da Boğaziçi Köprüsü'nün kapatılmasıyla başlayan bu kalkışma hareketi, Ankara'da Cumhurbaşkanlığı külliyesi, Milli istihbarat teşkilatı, TBMM ve Polis karargâhını bombaladılar. Bu durum üzerine Cumhurbaşkanı'nın çağırısı ile sokaklara akın eden halkımız darbecilerin başarılı olmasını engellemiştir.

Millî birlik girişiminde 248 şehit ve 2193 gazi vardır. Halkımız ölümü göze alarak darbecilere karşı ülkesini, vatanının korumuştur.

Ömer Halis Demir 15 Temmuz darbe girişiminde direnişin temsili olmuştur.

Darbe girişimi sonrası, İstanbul Boğaziçi Köprüsü 15 Temmuz Şehitler Köprüsü; Ankara Kızılay meydanı 15 Temmuz Şehitler Meydanı adını almıştır. Ayrıca birçok şehrimizde de okullara, parklara cad-delere, Üniversitelere Ömer Halisdemir ve 15 Temmuz adları verilmiştir. Günümüzde 15 Temmuz günü Milli, Birlik ve Beraberlik Günü olarak anılmaktadır.

Etkinlik 1

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Çoğunluğun kararını kabul edilmesi ve uygulanması ancak azınlıkta kalanların da haklarının korunmasına ..... denir.
2. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucusu ve başkanı ..... 'dir.
3. Mustafa Kemal'e ..... planlanmıştır.
4. .... "Din elden gidiyor." Parolası ile Diyarbakır'a başlamıştır.
5. Menemen Olayı (İsyanı) ..... ve yandaşları tarafından çıkarılmıştır.
6. .... Mustafa Kemal tarafından 9 Eylül 1923'te kurulmuştur.
7. .... Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra kapatılmış bir siyasi partidir.
8. Şeyh Sait İsyanı'nı bastırmak için ..... Kanunu çıkarılmıştır.
9. Serbest Cumhuriyet Fırkası ..... tarafından kurulmuştur.
10. CHP, ekonomik alanda ..... ilkesini savunmuştur.
11. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Cumhuriyet döneminin ilk ..... partisidir.
12. Menemen Olayı'nda ..... şehit edilmiştir.
13. CHP'yi 1923 - 1938 arasında ..... 1938 - 1950 arasında ..... genel başkan olarak yönetti.
14. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, ekonomide ..... savunmuştur.

Etkinlik 2

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz; doğru ise D yazan kutuyu, yanlış ise Y yazan kutuyu işaretleyiniz.

		D	Y
1.	Halk Fırkasını 1938-1950 yılları arasında Celal BAYAR yönetmiştir.	☐	☐
2.	Demokrasi çoğunluğun kararının uygulanmasıdır.	☐	☐
3.	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Şeyh Said İsyanı'ndan sonra kapatılmıştır.	☐	☐
4.	Mustafa Kemal'e Bursa'da suikast girişiminde bulunuldu.	☐	☐
5.	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucuları Kazım Karabekir, Rauf Orbay, Refet Bele ve Ali Fuat Cebesoy'dur.	☐	☐
6.	Serbest Cumhuriyet Fırkası, Menemen Olayı yaşandığı için kapatılmıştır.	☐	☐
7.	Menemen Olayı'nı Derviş Mehmet başlatmıştır.	☐	☐
8.	Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurucusu Fevzi Çakmak'tır.	☐	☐
9.	Şeyh Said İsyanını bastırmak için Takrir-i Sükun Kanunu çıkarılmıştır.	☐	☐
10.	Mustafa Kemal'e İzmir gezisi sırasında suikast yapılması planlanmış ama başarılı olunamamıştır.	☐	☐

Etkinlik 3

Aşağıda verilen soruların cevaplarını ilgili bölüme yazınız.

1. Mustafa Kemal tarafından kurulmuştur. Ekonomide devletçi ekonomiyi savunmuştur. 1946 yılına kadar tek parti olarak ülkeyi yönetmiştir.

Cevap: .....

2. Türkiye'nin Musul'u alabilmek için savaşı göze aldığı bir dönemde İngilizlerin desteği ile çıkarılmıştır. Celal Bayar hükümeti başarılı olamayınca İsmet İNÖNÜ hükümeti kurulmuş ve bu sorunu çözmüştür.

Cevap: .....

3. Cumhuriyet döneminin ilk muhalefet partisidir. 1924 yılında ordunun siyasetten ayrılmasından sonra Kazım KARABEKİR, Refet BELE, Rauf ORBAY gibi komutanlar tarafından kurulmuştur. Parti ilk şubesini Urfa'da açmıştır.

Cevap: .....

4. Mustafa Kemal, yaşanan bu olaydan sonra "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır." Veciz sözünü söylemiştir.

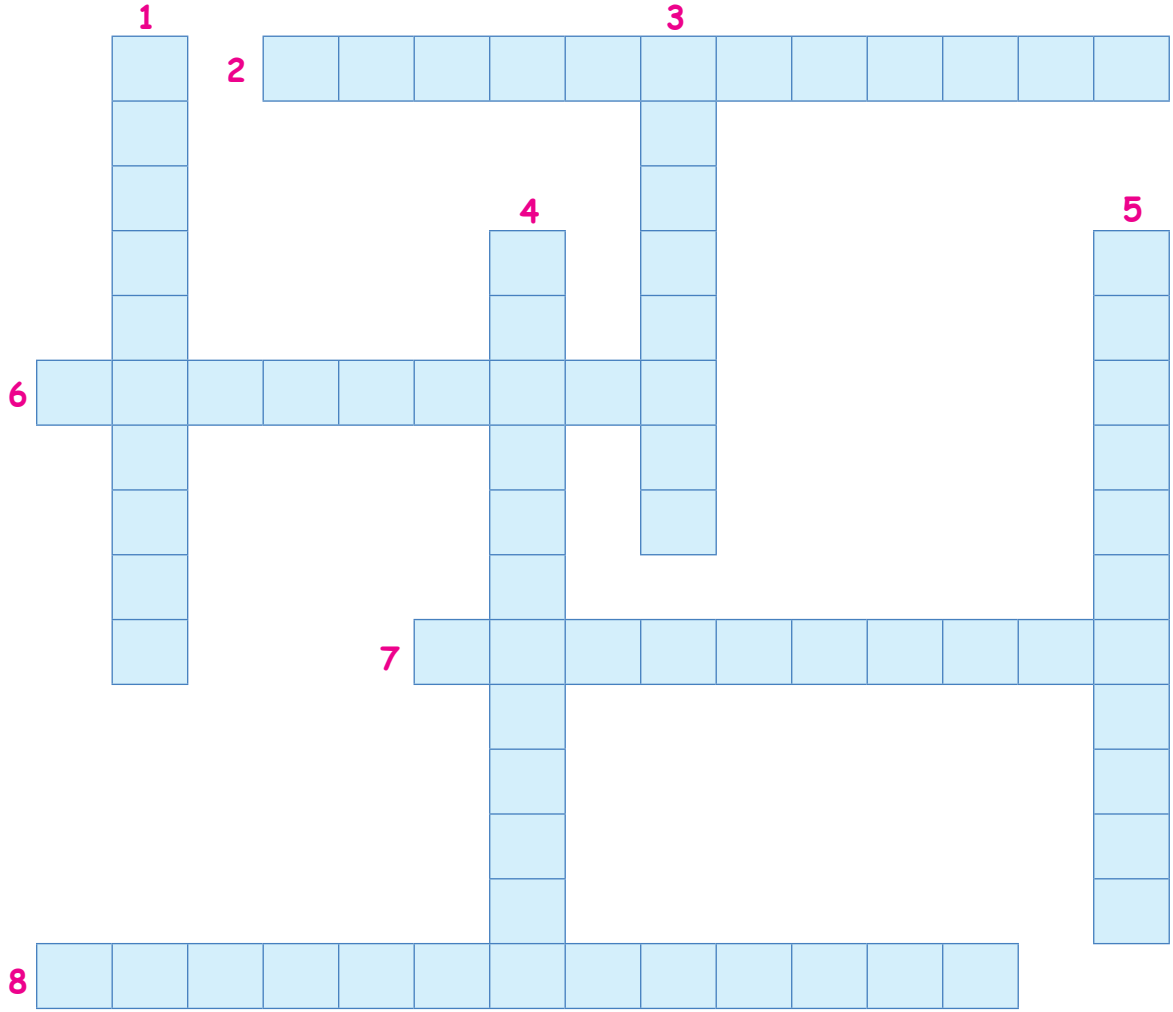
Cevap: .....

5. 1930 yılında Mustafa Kemal'in isteğiyle kurulmuştur. Kurulma amaçları, demokrasiyi gerçekleştirmek, 1929 Dünya Ekonomik Krizinden farklı fikirlerle çıkış yolu bulmak, mecliste bulunan iktidar partisini denetleyecek muhalefet partisinin olmasının istenmesidir. Partiyi Ali Fethi OKYAR kurmuştur.

Cevap: .....

Etkinlik 4

1. Serbest Cumhuriyet Fırkasının ekonomi yöntemi
2. Menemen Olayı'nı başlatan isyancı
3. Musul'u kaybetmemize sebep olan isyan
4. Ataya suikast girişiminde olayı emniyete bildiren kişi
5. Mustafa kemal'in kurduğu parti
6. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın ilk şubesini açtığı şehir
7. Şeyh Sait İsyanı'nın başladığı şehir
8. Atatürk döneminin ilk muhalefet partisi

 Yazılı Soruları

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Toplumsal alanda yapılan inkılaplara 4 örnek yazınız.
2. Ankara'nın başkent yapılma sebeplerini yazınız.
3. Laiklik nedir, açıklayınız.
4. Saltanatın kaldırılmasının sonuçlarını yazınız.
5. Milliyetçilik ilkesine 4 örnek yazınız.
6. Şeyh Said İsyanı'nın sonuçlarını yazınız.
7. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası hakkında bilgi veriniz.
8. Menemen (Kubilay) Olayı hakkında bilgi veriniz.
9. Eğitim alanında yapılan inkılapa 3 örnek veriniz.
10. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun açıklayınız.

1. Siyasî parti (eskiden fırka, farklı görüşe sahip topluluk), benzer siyasî görüşleri paylaşan kişilerin bir ülkenin yönetiminde söz sahibi olmak üzere kurdukları örgütlere verilen isimdir. Cumhuriyet döneminde de ülkemizde siyasi partiler kurulmuştur. Bu siyasi partiler farklı düşünceler ve ekonomik programlar ortaya koymuştur.

I. Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra parti kapatılmıştır.

II. Cumhuriyet döneminin ilk muhalefet partisidir.

III. Ekonomide devletçi politikayı savunmuştur.

Bilgilerinden hangileri Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası için söylenebilir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve III
D) I - II ve III

2. Mustafa Kemal, suikast girişimi üzerine "Beni öldürürlerse vatandaşlarımın intikamını alacaklarına güveniyorum. Ben ölürsem bile soylu ulusumun beraber yürümekte olduğumuz yoldan ayrılmayacağına inancım vardır. Bu nedenle gönül rahatlığı içindeyim. Düşmanlarımız istedikleri kadar düşündükleri iğrenç çarelere başvursunlar. Onların son güçleriyle yapacakları davranışlar bizim devrim ateşimizi söndüremez." demiştir.

Mustafa Kemal'in bu konuşmasından yola çıkarak;

I. Türk halkının Mustafa Kemal'in yanında olduğu

II. İnkılap ve yenilik hareketlerinin devam edeceği

III. Cumhuriyeti ilan etmenin belli bir süre sonraya bırakıldığı

sonuçlarından hangisi ya da hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III

3. Mustafa Kemal, hayatı boyunca demokrasi ve egemenliğin halkta olmasını istemiştir. Bu konuda "Milli egemenlik temeline dayanan ve özellikle cumhuriyet yönetimine sahip ülkelerde siyasi partilerin varlığı doğaldır." demiştir.

Mustafa Kemal, bu sözü ile aşağıdakilerden hangisinin olması gerektiğini belirtmiştir?

- A) Güçlü bir ekonominin
B) Ağır silahlarla donatılmış bir ordunun
C) Çok partili hayatın
D) Modern ve çağdaş bir toplum anlayışının

ÇİTA YAYINLARI

4. Tarihî olayların zamanlarını belirleyip, oluş sırasını düzenler. İnsanları ve yaşamı etkileyen önemli olayları zaman belirterek tarihlerine göre sıralamaya kronoloji denir. Kronoloji bir çeşit zaman dizinidir. Sınıflardaki "tarih şeridi" buna bir örnektir.

Buna göre;

I. Şeyh Sait İsyanının çıkması

II. Atatürk'e suikast girişimi

III. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması

IV. Takrir-i Sükun Kanunu'nun çıkarılması

olaylarının kronolojik dizilimi aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I - IV - II - III
B) II - IV - III - I
C) IV - I - III - II
D) I - II - III - IV

5. Serbest Cumhuriyet Fırkası, Mustafa Kemal'in ülkede demokrasi bilincinin oluşmasını sağlamak, ayrıca hükümeti denetleyecek bir muhalefet gücü oluşturmak amacıyla kurulması desteklenen bir fırka (parti)'dir. Serbest Cumhuriyet Partisi Fethi Bey (OKYAR) tarafından kuruldu. Partinin kurucuları arasında Mustafa Kemal'in kız kardeşi Makbule Hanım da vardır. Parti kurulduktan kısa bir süre sonra cumhuriyet düşmanları partide toplanmaya başladı. Bu durum üzerine Fethi Bey, partiyi kapattı. Partinin kapanmasından kısa bir süre sonra ---- olayı meydana geldi. Böylece partinin ülkeye ve demokrasiye zarar veren bir kuruma geldiği daha da net anlaşılmış oldu.

Yukarıda verilen Serbest Cumhuriyet Fırkası ile ilgili metinde boş bırakılan alana aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Şeyh Said İsyanı
- B) Menemen (Kubilay) Olayı
- C) Çerkez Ethem İsyanı
- D) 31 Mart Olayı

6. Yeni Türk Devleti, düşman işgalinden kurtarıldıktan sonra artık siyasi hayat başlamıştı. Halkın isteklerinin meclise daha kolay yansımaları sağlamak amacıyla içlerinde İsmet İnönü,

Refik Saydam ve Celal Bayar'ın da bulunduğu bir ekip tarafından bir parti kurulmuştur.

Yukarıda bazı özellikleri verilmiş olan Yeni Türk devletinin ilk siyasi partisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
- B) Cumhuriyet Halk Partisi
- C) Serbest Fırkası
- D) Demokrat Parti

7. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte ülkemizde siyaset hayatı da başlamıştır.

- I. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucusu Kazım Karabekir'dir.
- II. Ülkemizde 1765 yılına kadar tek partili hayat devam etmiştir.
- III. Serbest Cumhuriyet Fırkası, Cumhuriyet döneminin ilk muhalefet partisidir.

Bilgilerinden hangisi ya da hangileri Yeni Türk devletinin siyasi hayatı için doğru bilgiler değildir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III

ÇİTA YAYINLARI

8. 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilmeye çalışılan hain darbe girişimine karşı vefakâr halkımızın cesaretini gösteren bir fotoğraf yer almaktadır.

Buradan yola çıkarak 15 Temmuzla ilgili olarak;

- I. Meclise ve seçilmiş hükümete karşı yapılmak istenmiştir.
- II. Darbeciler, saltanat sistemini ve halifeliliği yeniden getirmek amacıyla yönetimi ele geçirmek istediler.
- III. Darbecilere karşı Türk halkı canını feda etmekten kaçınmamıştır.

15 Temmuzla ilgili olarak yukarıdaki yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) I - II ve III

1. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kuruluş programında "partimiz dini inanç ve görüşlere sayılıdır." İfadesi yer almıştır.

Yukarıda verilen bilgiye göre aşağıdakilerden hangi söylenebilir?

- A) İnkılap çalışmalarına destek vermişlerdir.
B) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası seçimleri kazanmıştır.
C) Rejim muhalifleri partide toplanmaya başlamıştır.
D) Mecliste farklı fikirler temsil edilmiştir.

2.

		CHF	TCF
1	Serbest ekonomiyi savundu.		✓
2	İlk muhalefet partisi-dir.	✓	
3	Kurucusu Mustafa Kemal'dir.	✓	
4	Takrir-i Sükun Kanunu ile kapatılmıştır.		✓

Yukarıdaki eşleştirmeden hangisi yanlıştır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

3. Menemen Olayı'nda ---- ve adamları isyanı başlatmıştır.

Yukarıdaki metinde yer alan boşluk aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanmalıdır?

- A) Derviş Mehmet
B) Asteğmen Kubilay
C) Şeyh Sait
D) Yörük Ali Efe

4. Cumhuriyet kurulalı yıllar olmuştu. Yeni Türk devletinde Cumhuriyet yönetimi oluşsa da demokrasi tam olarak gerçekleşmemiş ve çok partili hayata geçilememişti. Mustafa Kemal, farklı fikirlerin mecliste temsil edilmesi için bir parti kurulmasını istedi.

Yukarıdaki metne göre Mustafa Kemal'in kurulmasını istediği parti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
B) Demokrat Parti
C) Serbest Cumhuriyet Fırkası
D) Milli Kalkınma Partisi

5. Şeyh Sait isyani ile ilgili öğrencilerden hangisinin sorusuna "Hayır" cevabı verilmiştir?

- A) Tuğba: 1925 yılında mı bu isyan çıkmıştır?
B) Levent: Takrir-i Sükun Kanunu ile mi bastırılmıştır?
C) Sümeyye: Musul Meselesi'nden dolayı mı çıkmıştır?
D) Buğra: İsyân sonunda Serbest Cumhuriyet Fırkası mı kapatılmıştır?

6. Cumhuriyet düşmanları saltanat sistemini geri getirebilmek için Mustafa Kemal'i öldürmek istemişlerdir.

Mustafa Kemal'e suikast girişimini hangi şehirde yapmayı planlamışlardır?

- A) Ankara   B) İstanbul
C) İzmir   D) Adana

7. "Bugünkü manzaramız bir dikdatorya manzarasıdır. Halbuki ben Cumhuriyeti kendi menfaatim için yapmadım. Hepimiz faniyiz, ben öldükten sonra arkamda kalacak müessesese bir istibdat müessesesidir.

Mustafa Kemal, yukarıdaki sözü ile aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesini istemiştir?

- A) Güçlü bir ekonominin
B) Çok partili hayatın
C) Toplumsal adaletin
D) Sosyal devlet anlayışının

9. 1925 yılında Şeyh Said isyanı çıkınca Fethi Bey Hükümeti isyanı bastıramayınca istifa etmiş ve İsmet Paşa Hükümeti kurulmuştur. İsmet Paşa, Takrir-i Sükun Kanunu ile isyanı bastırmıştır.

Verilen metne göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İsyanın bastırılmasında dış destek alınmıştır.
B) TBMM, yaşama gücünü kullanmıştır.
C) İsyana, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde başlamıştır.
D) TBMM'de başbakan değişimi yaşanmıştır.

ÇİTA YAYINLARI

8. I. Kurucusu Fethi Bey'dir.
II. Ekonomide liberalizmi savunmuştur.
III. Kurucuları arasında Celal Bayar vardır.
Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile ilgili verilen bilgilerden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I
B) II ve III
C) I ve III
D) Yalnız II

10. Fethi Bey, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı 12 Ağustos 1930'da kurmuştur. Ancak Fethi Bey partiyi 17 Kasım 1930'da kapatmıştır.
Fethi Bey'in 3 ay gibi kısa bir sürede partiyi kapatmasının sebebi nedir?

- A) Şeyh Said İsyanı'nın çıkması
B) Rejim karşıtlarının partide toplanması
C) Mustafa Kemal'e rakip olmak istememesi
D) Partinin oy oranının çok düşük olması

1.

DEMOKRASİ GAZETESİ

Demokraside çoğunluğun kararının uygulanması esası vardır ama azınlıkta kalanlarında hakları korunmalı.

Mustafa Kemal,
çok partili hayatı desteklemiştir.

Atatürk döneminde Halk Fırkası, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur.

Ülkemizde çok partili hayat, 1946 yılında başlamıştır.

Demokrasi, çok partili hayatı öngörür. Siyasi partiler,

- Eşitlik
- Çoğulculuk
- Katılımcılık
- Özgürlük esaslarına dayanır.

- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Şeyh Said İsyanı sebebiyle kapatılmıştır.
- Serbest Cumhuriyet Fırkası'na cumhuriyet düşmanları toplanmaya başlayınca parti başkanı Fethi Bey partiyi kapatmıştır.

Yukarıdaki okul gazetesinden yola çıkarak;

- I. Atatürk döneminde çok partili hayata geçilmesi için çalışmalar yapılmamıştır.
- II. Yeni Türk devletinin yönetim biçimini kabul etmeyen çevreler siyasi yolları kullanarak cumhuriyet rejimini ortadan kaldırmayı hedeflemiştir.
- III. Demokrasi, Atatürk ilkelerinden cumhuriyetçilik ve halkçılık ilkelerini içerir.

durumlarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve III   B) II ve III   C) I ve II   D) I, II ve III

2. Nurgül Öğretmen ile öğrencisi Yaren arasındaki soru-cevap bölümü aşağıda verilmiştir. Bu sorulardan ya da cevaplardan bazıları metne yazılmamıştır.

Nurgül Öğretmen: Atatürk döneminde kurulan ilk siyasi partinin adı nedir?

Yaren: .....

Nurgül Öğretmen: Peki kurucusu kimdir?

Yaren: .....

Nurgül Öğretmen: .....

Yaren: Halkçılık, devletçilik, cumhuriyetçilik

Nurgül Öğretmen: .....

Yaren: 1923 - 1938 arasında.

Nurgül Öğretmen: .....

Yaren: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

Aşağıdakilerden hangisinde yukarıdaki metinde soru ya da cevap kısmı yoktur?

- A) Mustafa Kemal' den sonra partinin başkanlığını kim yapmıştır?
 B) Halk Fırkası' na karşı kurulan ilk muhalefet partisinin adı nedir?
 C) Halk Fırkası ya da Cumhuriyet Halk Fırkası
 D) Halk Fırkası, sırasıyla sosyal alanda, ekonomik alanda ve yönetim alanında hangi ilkeleri savunmuştur?

3. Şeyh Sait İsyanı 1925 yılında saltanat ve halifelik kurumlarını geri getirmek amacıyla çıkarılan bir isyandır. Bu çıkarları sebebiyle İngiltere de desteklemiştir. Şeyh Sait isyanının siyasi ve askeri açıdan önemli sonuçları doğmuştur.

Buna göre;

- I. Musul'un alınması için oluşturulan ordu isyanın bastırılmasında kullanılmak zorunda kalmıştır.
 II. Şeyh Sait İsyanı sebebiyle, Türk demokrasisi zarar görmüştür.
 III. Fethi Okyar, partiye cumhuriyet düşmanlarının toplanması üzerine partiyi kapatmıştır.

durumlarından hangisi ya da hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) II ve III   D) I, II ve III

4.

DEMOKRASİNİN ZAFERİ

248
ŞEHİT
2193
GAZİ

ÖMER
HALİSDEMİR

15 Temmuz 2016 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerinden bir grup anayasal düzeni yıkarak ayrı bir hükümet kurmak ve seçimle gelmiş iktidarı devirmek için darbe girişiminde bulunmuştur.

- I. Ömer Halisdemir, 15 Temmuz darbe girişiminin sembol isimlerinden biridir.
 II. Darbe girişiminde bulunanların tamamı yakalanarak cezalandırılmıştır.
 III. Halkımız Darbe girişimine karşı canını vermekten çekinmiştir.
 IV. Günümüzde 15 Temmuz'u unutmamak adına "Millî Birlik ve Beraberlik Günü" olarak anılmaktadır.
15 Temmuz'la ilgili verilenlerden hangileri doğrudur.

A) I ve IV

B) II ve III

C) I, II ve III

D) I, III ve IV

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

A) Türk Dış Politikasının Temel Esasları

- Ulusal bağımsızlığımıza saygı duyan bütün devletlerle ilişki kurmak. Bağımsızlıktan asla taviz vermemek.
- Uluslararası ilişkilerde karşılıklı eşitlik ilkesini uygulamak.
- Devletlerarası ilişkilerde akıl ve mantıkla hareket etmek.
- Dış politikada gerçekçi olmak.
- İlişkilerde öncelikle barışı ve milli menfaatleri esas almak.
- Yayılmacı bir politika izlemeyip ulusal sınırlar içinde kalmak.
- Diğer devletlerin iç politika ve yönetimlerinden etkilenmemek.
- Dış politikayla ilgili konularda Türk kamuoyunu dikkate almak.
- Uluslararası sorunları barışçı yollarla çözmek.

Dış politika devletlerin milli çıkarlarına göre belirlenen amaçlara ulaşmak için diğer devletler ve uluslararası kuruluşlar ile arasında olan ilişkiye denilmektedir.

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası

- a. 1923-1930 arası Lozan' dan kalan sorunların çözülmesi
- b. 1930-1939 arası uluslararası ittifakların yapıldığı dönemdir.

B) 1923-1930 Arası Dönem Olayları

Bu dönemde Lozan Barış Antlaşması'nda kalan bazı sorunlar gündeme gelmiş ve birçoğu Türkiye'nin yararına sonuçlanmıştır.

Mustafa Kemal "Lozan Barış Antlaşması, Türk tarihinde bir dönüm noktasıdır. Milletimizin bununla hakıyla övülebilir ve Türk milleti yüksek bir eseri olan bu antlaşmanın kıymetini bilmesi gereken gençliğine bunu geçmişte imzalamış antlaşmalarla karşılaştırması gerekir." demiştir.

Örnek 3

Türk dış politikası ile ilgili olarak;

- I- Dış politikada eşitlik ilkesini savunmak
- II- Dış politikada sınırları genişletmeyi hedeflemek.
- III- Dış politikada gerçekçi olmak

ilkelerinden hangileri söylenebilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

Sen Çöz 3

1) Musul Meselesi(1926)

Musul sorunu, Türkiye ile İngiltere arasında Lozan Antlaşması'nda alınan karara göre çözülecekti. Ancak iki devlet de Musul'dan vazgeçmeyince konu Milletler Cemiyeti'ne götürüldü.

Unutma!

Musul'u İngiltere zengin petrol yataklarından dolayı; Türkiye ise Misakı Milli'de yer alması ve Türk nüfusun çoğunlukta olmasından dolayı istiyordu.

Türkiye, Musul ile ilgili kararın bölgedeki halkın kararına bırakılmasını istedi ama bu kabul edilmedi.

Milletler Cemiyeti, siyasi bir tutumla Musul'u İngiliz mandasındaki Irak yönetimine vermiştir. Bu durum üzerine Türkiye Musul'a askeri harekât gerçekleştirmeyi planladı. Ancak Şeyh Said İsyanı (1925) askeri harekâtı engelledi ve Türkiye Milletler Cemiyeti'nin kararına uyarak İngiltere ile 5 Haziran 1926'da Ankara Antlaşması'nı imzaladı.

Örnek Soru

Musul meselesi, Lozan görüşmelerinde gündem olmuş ve Irak sınırı Musul meselesi sebebiyle çözüme kavuşmamıştır. Konu Milletler Cemiyeti'ne götürülmüş ve Milletler Cemiyeti'nde alınan karara göre Musul, İngiltere'ye verilmişti Türkiye bu durumu kabul etmemiş ve Musul'u gerekirse savaşarak almak istemiştir. Ancak yaşanan olaylar Türkiye'nin Musul'u almasını engellemiştir.

Türkiye'nin Musul'a müdahale etmesini engelleyen gelişme aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Menemen Olayı
- B) Mustafa Kemal'e suikast girişimi
- C) Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne davet edilerek üye olması
- D) Şeyh Said İsyanı

Biz Çözdük

Musul meselesinde Türkiye, Milletler Cemiyeti'nin verdiği kararı kabul etmemiş ve savaşı göze alıp ordu kurmuş ve Musul konusunu Türkiye lehinde çözmek istemiştir. Ancak 1925 yılında çı-kan Şeyh Said İsyanı İngiltere tarafından da desteklendiği için isyanın bastırılması için mevcut ordu kullanılmıştır. Bu sebeple Musul konusunda geri adım atılmak zorunda kalmış ve 1926 yılında İngiltere ile imzalanan Ankara Antlaşması ile Musul sorunu Türkiye'nin aleyhine olacak şekilde çözülmüştür.

Cevap: D

Ankara Antlaşması (5 Haziran 1926)

- Musul ve Kerkük Irak yönetimine bırakıldı.
- Musul petrolünün %10'u 25 yıl süreyle Türkiye'ye verilecektir.
- Hakkari sınırında Türkiye yararına düzeltme yapıldı.
- Taraflar sınır bölgelerinde birbirleri aleyhine propaganda örgütlerine ve toplantılara izin veremeyecektir.

Dikkate Al

Bu antlaşma ile Türkiye-İrak sınırı çizildi. Irak sınırı Misakı Milli'ye uygun olarak çizilememiştir. Türkiye Misakı Milli'den taviz vermiştir.

Unutma!

Türkiye Cumhuriyeti, 1929 Dünya Ekonomik Krizi sebebiyle, Musul petrolü üzerindeki hakkını 500 bin İngiliz Sterlin karşılığında İngiltere'ye satarak bu hakkından vazgeçmiştir.

2) Borçlar Meselesi (1928)

Borçlar meselesi en fazla alacağı olan Fransa ile yaşandı.

Osmanlı Devleti, ilk dış borcu 1854 yılında Sultan Abdülmecid döneminde, Rusya ile yaşanan Kırım Savaşı sırasında İngiltere'den almıştır. Sonraki yıllarda alınan borçların çoğalması sonucu 1881 yılında borç veren ülkeler "Dünyu Umumiye İdaresi"ni kurmuştur.

Lozan Barış Antlaşması'nda Osmanlı borçları, Osmanlı Devleti'nde toprak olan devletler arasında paylaşılacaktır. Buna göre hangi devlet Osmanlı'dan ne kadar toprak aldıysa o kadar da borç ödeyecektir. Ancak sadece Türkiye, bu borçların kendi payına düşen kısmını ödeyeceğini vaat etti.

Fransa, tüm Osmanlı borçlarını Türkiye'nin ödemesini istedi ama kabul edilmedi. Bu sefer de borçların altın olarak ödenmesi istendi, bu da kabul edilmedi.

1933'te Paris'te yapılan görüşme ile borçların kağıt para olarak ve taksitlendirilerek ödenmesi karar bağlanmıştır.

Türkiye 1954 yılına kadar ana para; 1984 yılına kadar da faizleri ödeyerek borcu tamamlanmıştır.

Örnek 4

	Bilgi	D - Y
1	Borçlar meselesinde Türkiye ile sorun yaşayan ülke İngiltere'dir.	
2	Yabancı Okullar konusunda Fransa ile sorun yaşanmıştır.	
3	Borçlar meselesinde 1933 yılında alınan karara göre kendi payına düşen kısmı taksitli olarak ve kâğıt para şeklinde ödeyecektir.	

Verilen doğru (D) ve yanlış (Y) eşleştirmesi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	1	2	3
A)	D	D	Y
B)	Y	Y	D
C)	Y	D	D
D)	D	D	Y

Sen Çöz 4

3) Yabancı Okullar Sorunu (1926)

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı (1856) sonrasında birçok yabancı okul açılmıştır. Bu okullar kendi içlerinde serbest hareket etmiş ve serbest müfredat uygulamıştır. Yabancı okulların amacı, Osmanlı Devleti'ndeki çıkarlarını koruyabilmektir. Osmanlı Devleti'nde İngiltere, Fransa, Almanya, ABD, İtalya, İran, Rusya gibi birçok ülkenin okulları vardı.

Osmanlı Devleti döneminde yeterince denetlenemeyen yabancı okullar, kendi dinlerini yaymışlar ve kendi ülkelerinin propagandalarını yapmışlardır. Hatta bu doğrultuda azınlıkları isyana bile teşvik etmişlerdir.

Lozan Barış Antlaşması'nda Maarif Vekaleti' ne (MEB) bağlanmıştır. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile yabancı okulların dini ayrıcalıkları kaldırıldı.

1925-1926 yıllarında Türk hükümeti bu okullarda;

- Türkçe, Türk tarihi ve Türkiye coğrafyası dersleri Türkçe ve Türk öğretmenler tarafından anlatılacaktır.
- Bu okullar Türk müfettişler tarafından denetlenecektir.
- Başarılı öğrencilere verilecek ödüllerde yabancı ülke bayrağı bulunmayacaktır.

Bazı yabancı okullar bu şartlara uymak istemedi. Uymayan bazı okullar da kapatıldı. Diğer okullar şartlara uyarak eğitime devam etti. Böylece sorun Türkiye'nin istediği şekilde çözülmüş oldu.

4) Nüfus Mübadelesi (Etabli-Yerleşik Sorunu) (1930)

Mübadele: Nüfus değişimi demektir.

Lozan Barış Antlaşması'nda alınan karara göre Türkiye ile Yunanistan arasında nüfus değişimi kararı alınmıştır. Bu karara göre Yunanistan'daki Türkler, Türkiye'ye; Türkiye'deki Rumlar Yunanistan'a zorunlu göç ettirilecektir.

10 Haziran 1930'da Ankara'da imzalanan Nüfus Mübadelesi Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre İstanbul'daki Rumlar ve Batı Trakya'daki Türkler hariç diğer yerlerdeki Türkler ve Rumlar değiştirildi.

Mübadele

Dikkate Al

Batı Trakya Türkleri ve İstanbul'daki Rumlar yerleşik halk kabul edildiğinden mübadeleye tabii tutulmuşlardır.

Örnek Soru

Türk dış politikasını iki bölümde düşünürsek,
1- Lozan'dan kalan konuların halledilmesi
2- İkinci Dünya Savaşı öncesinde ittifaklar dönemi

Buna göre;

- I- Yabancı Okullar meselesi
- II- Nüfus Mübadelesi
- III- Musul Meselesi

Konularından hangisi ya da hangileri Türkiye'nin yararına sonuçlanmamıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III

Biz Çözdük

Yabancı Okullar ve nüfus mübadelesi konularında Türkiye'nin lehine sonuçlar alınmıştır. Ancak Musul Meselesi'nde Türkiye Musul'u alamamış, 1926 yılında yapılan Ankara Antlaşması ile Musul İngiltere yönetimindeki Irak hükümetine bırakılmıştır.

Cevap: C

C) 1930-1939 Arası Dönem Olayları

Bu dönemde Türkiye "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesini takip ederek "Uluslararası örgütlere katılmaya çalışmıştır.

1) Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne Üye Olması (18 Temmuz 1932)

Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) I Dünya Savaşı sonrası devletler arası uyuşmazlıkları çözmek, barış ve güvenliği korumak, yeni savaşları önlemek amaçlarıyla kurulmuştur.

1930'lu yıllarda oluşan yeni dünya düzeni, Cemiyet-i Akvam'a I. Dünya Savaşı'nda yenik çıkan devletlerin de üye olmasının yolunu açmıştır.

Milletler Cemiyeti Amblem

Türkiye üye olması için İspanya'nın önerisi, İngiltere ve Fransa'nın davetiyle Dünya barışına katkıda bulunmak ve barışçı olduğunu göstermek amacıyla Milletler Cemiyeti'ne üye olmuştur.

Dikkate Al

Türkiye Milletler Cemiyeti'ne davet edilerek üye olan tek devlettir.

Unutma!

Milletler Cemiyeti, II. Dünya Savaşı sonrasında kapatılarak yerine Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Türkiye Birleşmiş Milletlerin kurucu üyelerinden biridir.

Savaş	Açılan Kurum	Türkiye'nin Durumu
I. Dünya Savaşı	Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti)	1932 yılında üye oldu.
II. Dünya Savaşı	Birleşmiş Milletler	1945 Kurucu üye olarak katıldı

2) Balkan Antantı (1934)

Almanya ve İtalya'nın Balkanlarda saldırgan bir tutum içine girmesi üzerine Türkiye, Yunanistan Yugoslavya, Romanya arasında ortak savunma ve saldırmazlık antlaşması şeklinde imzalanmıştır.

Bu antant (antlaşma) ile devletler sınırlarını karşılıklı garanti edip, dış saldırılara karşı birlikte hareket etme kararı almıştır.

Bulgaristan, Yunanistan'la sınır problemi olduğundan Balkan Antantı'na katılmadı.

Dikkate Al

Türkiye, Balkan Antantı ile batı sınırını güvenceye almıştır.

3) Montrö Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)

Lozan Barış Antlaşması'nda boğazlar konusuna, başkanı Türk olan bir komisyon tarafından yönetilecek şekilde karara bağlanmıştı. Ayrıca boğazlar silahlandırılmayacak, ayrı bir bayrağı ve bütçesi olacaktı.

II. Dünya Savaşı öncesinde Japonya'nın Mançurya'ya; İtalya'nın Habeşistan'a saldırması ve Almanya'nın Ren bölgesini silahlandırması dünyadaki siyasi dengeleri değiştirmiştir.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

Almanya ve İtalya saldırgan tavırları üzerine Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne başvurarak, boğazlar silahlandırılmadığı için Türkiye'nin güvenliğinin tehlikede olduğunu bildirip, boğazların yönetiminin tamamen kendisine (Türkiye'ye) verilmesini talep ve teklif etmiştir.

Montrö Boğazlar Sözleşmesine Göre

- Boğazlar Komisyonu kaldırılacak
- Komisyonun yetkileri Türkiye'ye devredilecektir.
- Boğazlar Türkiye tarafından silahlandırılabilir.
- Tüm ticaret gemilerinin boğazlardan geçişi serbest olacaktır.
- Savaş gemilerinin geçişinde Türkiye yetkilidir.
- Savaş durumunda Türkiye, boğazları istediği gibi açıp kapatabilecektir.

Dikkate Al

Lozan'dan kalan konulardan biri daha Türkiye'nin lehine (yararına) çözümlenmiştir.

Örnek 5

Boğazlar Meselesi

Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920)	Lozan Antlaşması (24 Temmuz 1923)	Montrö Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)
Boğazlar Türklerin olmadığı bir komisyon tarafından yönetilecektir.	Boğazlar başkanı Türk olan bir komisyon tarafından yönetilecektir. Boğazlar silahlandırılmayacaktır.	Boğazların tüm yetkileri Türkiye'ye devredilecektir. Türkiye, boğazları silahlandırabilir. Ticaret gemileri boğazlardan serbest geçebilecektir.

Yukarıda Boğazlar Sorunu ile ilgili olarak;

- I- Sevr Antlaşması'nda Türklere boğazlarda egemenlik hakkı tanınmamıştır.
- II- Lozan Barış Antlaşması ile Boğazlar konusu Türkiye lehine kesin olarak çözümlenmiştir.
- III- Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile Türkiye'nin toprak bütünlüğü sağlanmıştır.

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) I, II ve III

Sen Çöz 5

4) Sadabat Paketi(1937)

İtalya'nın 2.Dünya Savaşı öncesinde Ortadoğu'da saldırgan politikalara girmesi üzerine Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında İran'ın başkenti Tahran'da Sadabat Sarayı'nda imzalanmıştır.

İmzalama Amacı İtalya'nın saldırgan politikalarına karşı güç birliği oluşturmaktadır.

Dikkate Al

Sadabat Paketi ile Türkiye doğu ve güney sınırını güvence altına almıştır.

Dikkate Al

Suriye Türkiye ile Hatay problemini yaşadığı için Sadabat Paketi'na katılmamıştır.

Türkiye

İran

Irak

Afganistan

Örnek Soru

Aşağıdaki tabloda satırlar rakamla; sütunlar harf ile gösterilmiştir. Rakam ve harfin kesiştiği bölge cevap kabul edilmiştir.

		A	B
	OLAY	TÜRKİYE İLE HANGİ DEVLETLER ARASINDA	TÜRKİYE'NİN YARARINA / ZARARINA SONUÇLANDI
1.	Yabancı Okullar Sorunu	Fransa	Yararına
2.	Sadabakt Paketi	Yunanistan, Yugoslavya, Romanya	Yararına
3.	Musul Meselesi	İngiltere	Yararına

Yukarıda verilen tabloda yanlış olan bilgiler aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

A) 1-A ve 3-B

B) 2-B ve 3-A

C) 1-B ve 2-A

D) 2-A ve 3-B

Biz Çözdük

2-A ve 3-B de yer alan bilgiler yanlıştır.

2-A: Sadabat Paketi'na, Türkiye, Irak, İran ve Afganistan katılmıştır.

3-B: Musul sorunu Türkiye'nin zararına çözümlenmiştir.

Cevap: D

5) Misak-ı Milli'de Son Zafer, Hatay'ın Anavatana Katılması (1939)

1921 yılında Kurtuluş Savaşı yıllarında, Sakarya Meydan Savaşı sonrasında Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'na göre Hatay'ın Fransa mandasındaki Suriye yönetiminde kalması Türkiye tarafından kabul edilmişti.

Fransa 1936 yılında Suriye'deki himayesine son vermiştir. Bunun üzerine Fransa, İskenderun sancağı üzerindeki yetkilerini Suriye'ye devretmek istemiştir. Ancak Türkiye bunu kabul etmeyip Milletler Cumhuriyeti' ne başvurdu.

Hatay Haritası

Örnek 6

Hatay meselesi ve Hatay'ın Anavatana katılmasıyla ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sorun Türkiye ile Fransa arasında yaşanmıştır.
- B) Fransa ile 1921 yılında yapılan Paris Antlaşması ile Hatay'ın Fransa'ya bağlı özerk yönetimi kabul edilmiştir.
- C) Mustafa Kemal, Hatay'ın anavatana katıldığını görememiştir.
- D) Bağımsız Hatay Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen'dir.

Sen Çöz 6

Milletler Cemiyeti aldığı kararla bağımsız bir Hatay Cumhuriyeti'nin kurulmasını kabul etti. (2 Eylül 1938)

Kurulan Hatay Cumhuriyeti, kendi bayrağı anayasası ve meclisi olan bir devlet konumundadır. Hatay Cumhuriyeti'nin

İlk cumhurbaşkanı: Tayfur SÖKMEN

İlk başbakanı: Abdurrahman MELEK'tir.

Hatay Bayrağı

Türkiye, Hatay Cumhuriyeti ile ilişkilerini geliştirmiştir. Hatay Cumhuriyet 23 Haziran 1939' da aldığı kararla Türkiye' ye bir şehir olarak katılmayı kabul etmiştir.

Dikkate Al

Mustafa Kemal ATATÜRK, Hatay konusuyla özel olarak ilgilenmiştir. 1937' de Adana gezisi ile Hatay'a verdiği önemi ortaya koymuştur.

Mustafa Kemal, Hatay'la ilgili olarak "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalmaz." demiştir. Mustafa Kemal, Hatay'ın anavatana katıldığını ne yazık ki görememiştir.

Dikkate Al

Hatay'ın anavatana katılması Misak-ı Milli doğrultusunda Türkiye'nin lehine (yararına) bir gelişmedir.

Tayfur Sökmen

Abdurrahman Melek

Günümüz Türkiye Siyasi Haritası

Örnek Soru

Misakımilli, Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı tarihte Türk askerinin koruduğu ve Türklerin çoğunlukta olduğu yerleri Türk yurdu kabul eden sınırdır.

Buna göre;

- İngiltere ile 1926 Ankara Antlaşması'nın imzalanması
- 1936 yılında Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması
- Fransa ile 1921 Ankara Antlaşması'nın imzalanması
- Sovyet Rusya ile 1921 yılında Moskova Antlaşması'nın imzalanması

Yukarıda verilenlerden kaç tanesi Misakımilli'ye aykırı hükümler içermektedir?

A) 1

B) 2

C) 3

D) 4

Biz Çözdük

1926 Ankara Antlaşması ile Musul kaybedilmiştir. 1921 Ankara Antlaşması ile Hatay kaybedilmiştir. 1921 Moskova Antlaşması ile de Batum kaybedilmiştir. Ancak 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın tam denetimi Türkiye'ye geçmiştir.

Cevap: C

Etkinlik 5

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz; doğru ise D yazan kutuyu, yanlış ise Y yazan kutuyu işaretleyiniz.

		D	Y
1.	Türk dış politikasının temel esaslarından biri devletlerarası eşitliği uygulamaktır.	☐	☐
2.	Borçlar Meselesi İngiltere ile Türkiye arasında yaşanmış bir sorundur.	☐	☐
3.	Nüfus mübadelesi ile Türkiye'deki Rumlar Yunanistan'a Türkler Türkiye'ye göç ettirilmiştir.	☐	☐
4.	Türkiye, Balkan Antantı ile güney sınırını güvence altına almıştır.	☐	☐
5.	Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ne göre boğazlar başkanı Türk olan bir komisyon tarafından yönetilecektir.	☐	☐
6.	Hatay, 1921 Ankara Antlaşması'na göre Fransa yöntemindeki Suriye'ye bırakılmıştır.	☐	☐
7.	Mustafa Kemal "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalmaz." sözünü Musul meselesi için söylemiştir.	☐	☐
8.	Türk dış politikasında "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkesi esas alınmıştır.	☐	☐
9.	1926 Ankara Antlaşması'na göre Musul petrolünün %10'u 25 yıl süreyle Türkiye'ye verilecektir.	☐	☐
10.	Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne (Cemiyet-i Akvam) dünya barışına katkı sağlamak amacıyla 1932'de üye olmuştur.	☐	☐
11.	Sadabat Paktı'na Türkiye - İran - Irak ve Afganistan katılmıştır.	☐	☐

1. Türk dış politikası, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren sürekli değişmiştir. 17. Yüzyılda batı örnek alınmazken, 18. Yüzyılda batı (Avrupa) örnek alınmaya başlamıştır. 1878 Berlin Antlaşması'na kadar İngiltere ile iyi olan Osmanlı Devleti bu tarihten sonra Almanya ile yakınlaşmıştır. Kurtuluş Savaşı döneminde de Sovyet Rusya ile dış politikamız yakın olmuştur. 1945, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise Türk Dış Politikasında ABD devreye girmiştir. Günümüz Türkiye'si ise hiçbir ülkeyi kesin dost ya da kesin düşman olarak görmeyen bir dış politika oluşturmaya çalışmaktadır.

Buna göre Türk Dış politikası için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) En çok Almanya ile yakın politika izlenmiştir.
B) İngiltere ile Türkiye Cumhuriyeti döneminde yakın politika izlenmiştir.
C) Türk dış politikasında farklı devletlerle müttefik olunmuştur.
D) Türkiye'ye en yakın ve dost devlet ABD olmuştur.

2. Dış politika, devletlerin milli çıkarlarına göre belirlenen amaçlara ulaşmak için diğer devletler ve uluslararası kuruluşlar ile arasında olan ilişkiye denir.

Buna göre;

- I. Bağımsızlığımıza saygı duyan devletlerle ilişki kurmak.
II. Dış politikada gerçekçi olmak.
III. Dış politikayı sınırları genişletmek üzerine kurmak

yargılarından hangileri Türk Dış Politikasının esasları arasında kabul edilebilir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve III
D) I - II ve III

3.

Hasan öğretmen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrencilerine aşağıdaki Misak-ı Milli haritasını göstermiş ve Mustafa Kemal'in gerçekleştirmek istediği Türkiye'nin böyle olduğunu ancak belirli bir bölgenin ülkemiz sınırlarına dahil edilemediğini belirtmiştir. Hasan öğretmen öğrencilerine eğer ki bu harita gerçekleştirilebilse idi, ülkemiz için daha avantajlı durumların yaşanacağını anlatmıştır.

Buna göre Misak-ı Milli'den taviz verilmiş olsaydı;

- I. Türkiye'nin petrol sıkıntısı olmazdı.
II. Türkiye'nin daha fazla sınır komşusu olurdu.
III. Türkiye'nin turizm potansiyeli artardı.

sonuçlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I - II ve III

4. Mübadele, iki ülke arasında yapılan antlaşmaya bağlı olarak yapılan nüfus değişimidir. Türkiye ile Yunanistan arasında 1930 yılında yapılan mübadele antlaşmasına göre İstanbul'daki Rumlar ve ---- Türkler mübadele dışında tutulmuştur. Bunun da sebebi olarak bu toplulukların buldukları bölgelerde yüzyıllardır yaşadıkları ve yerli halk oldukları için mübadeleye dahil edilmemesi kararı alınmıştır.

Yukarıdaki açıklamada boş bırakılan alana aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Selanik
B) Atina
C) İzmir
D) Batı Trakya

5.

Musul meselesi, Türkiye ile İngiltere arasında yaşanmıştır. Türkiye, Musul'u Misak-ı Milli sınırları içinde bulunmasından ve Türk nüfusun çoğunlukta olmasından dolayı istemiş; İngiltere ise petrol bölgesi olmasından dolayı Musul'dan vazgeçmemiştir. Konu Milletler Cemiyeti'ne götürülmüş ve Milletler Cemiyeti de Musul'u İngiliz yönetimine bırakmıştır. Türkiye bu olayı kabul etmemiştir. Hatta savaşı bile göze almıştır. Ancak yaşanan bir olay Türkiye'nin Musul'a müdahalesini engellemiştir.

Türkiye'nin Musul'a müdahale etmesini engelleyen olay aşağıdakilerden hangisidir?

- A) II. Dünya Savaşı'nın başlaması
- B) Menemen (Kubilya) Olayının yaşanması
- C) Şeyh Sait İsyanının yaşanması
- D) Hatay Sorununun yaşanması

6.

Milletler Cemiyeti, ABD Başkanı Wilson tarafından kurulması istenmiş ve Paris Barış Konferansında alınan kararlarla kurulmuştur. Amacı, devletler arasındaki uyumsuzlukları, çözmek barış ve güveni korumak gibi amaçlarla kurulmuştur. Milletler Cemiyeti (Cemiyeti Akvam)'ne zamanla I. Dünya Savaşı'nda yenilen devletler de üye olmuştur. Türkiye de 1932 yılında birliğe davet edilerek üye olmuştur.

Buna göre, Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne üye olmasında

- I. Musul'u, İngilizlerden geri alabilmek
- II. Büyük devletlerin desteği ile sınırları genişletebilmek.

III. Dünya barışına katkı sağlamak

Amaçlarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III

7.

Boğazlar Konusu, Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı Devleti'nden kalan bir konudur. 1841 yılındaki Londra Boğazlar Sözleşmesi ile başlayan Boğazlar Meselesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin başarılı çalışmaları sonucunda tüm yetkileriyle Türkiye'ye devredilmiştir. Böylece boğazlar komisyonu kaldırılmış ve Boğazlar konusunda Türkiye, tek yetkili devlete dönüşmüştür.

Boğazlar Komisyonu'nun kaldırılarak tüm yetkileriyle Boğazların Türkiye verilmesini sağlayan gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Montrö Sözleşmesi
- B) Londra Antlaşması
- C) Lozan Barış Antlaşması
- D) Mudanya Ateşkes Antlaşması

8.

Musul meselesi ile ilgili aşağıda bazı bilgiler verilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ankara Antlaşması Türkiye ile İngiltere arasında yapılmıştır.
- B) Musul petrollerinin belli bir kısmı Türkiye'ye verilmiştir.
- C) Bu antlaşma ile güney cephesi kapanmış oldu.
- D) Misak-ı Milliden taviz verilmiştir.

9.

Atatürk dönemi Türk Dış Politikasını

- 1- Lozan'dan kalan konuların çözümlenmesi (1923-1930)
- 2- Uluslararası ittifaklara katılma dönemi (1930-1939) şeklinde 2 bölümde incelemek lazımdır.

Aşağıda verilen olaylardan hangisi Lozan'dan kalan konuların çözümlenmesi konusuna örnek olarak gösterilemez?

- A) Borçlar Meselesi
- B) Yabancı Okullar meselesi
- C) Nüfus Mübadelesi
- D) Sadabat Paktının kurulması

10.

Hatay, günümüzde Akdeniz Bölgemizde yer alan bir şehirdir. Hatay şehri I. Dünya Savaşı'ndan sonra Fransızların işgaline uğramıştır. Kurtuluş Savaşı sürecinde de Sakarya Meydan Savaşı'ndan sonra Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması ile anavatanın dışında kalmıştır. Fransa'nın 1936'da Suriye'den çekilmesinden sonra Türkiye Birleşmiş Milletlere başvurarak Hatay'ın Türkiye'ye bağlanmasını talep etmiştir. 1938 yılında Bağımsız Hatay Cumhuriyeti kurulmuş, 1939 yılında ise Hatay Meclisi Türkiye Cumhuriyeti'ne bir şehir olarak bağlanma kararı almıştır.

Yukarıda verilen metindeki bilgi yanlışı aşağıdakilerin hangisi ile düzeltilmelidir?

- A) Hatay / Adana yapılarak
- B) Birleşmiş Milletler / Milletler Cemiyeti yapılarak
- C) Fransızlar / İngilizler yapılarak
- D) Ankara Antlaşması / Paris Antlaşması yapılarak

11. Osmanlı Devleti'nden kalan sorunlardan biri de Borçlar Meselesi'dir. Lozan Barış Antlaşması'nda gündeme gelip bazı kararlar alınsa da sonradan yeniden gündeme gelmiştir.

Borçlar Meselesi ile ilgili olarak;

- I. Türkiye ile Fransa arasında sorun olmuştur.
- II. Türkiye kendi payına düşen kısmı ve faizlerini ödemiştir.
- III. Borçlar altın ve maden olarak ödenmiştir.

Bilgilerinden hangileri söylenebilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) I - II ve III

12. Azınlıklar konusu, dış borçlar meselesi ve yabancı okullar sorunu gibi konular Lozan Barış Antlaşması'nda gündeme gelmiş, yapılan görüşmelerden tam bir sonuç alınamayınca konular diplomatik sürece bırakılmıştır.

Yukarıdaki metinden yola çıkarak Türkiye'nin dış ilişkilerde izlediği politika için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Savaşçı ve yıkıcı
- B) Sömürgeci ve istilacı
- C) Büyük devletlerin isteklerine boyun eğip kabullenici
- D) Barıştan yana ve uzlaşmacı

13. Türk dış siyasetinde önemli noktalardan birini de tam bağımsızlık ilkesi oluşturur. Buna bağlı olarak da Türkiye, alacağı kararlarda diğer devletlerin işlerimize karışmasına müsaade etmez. Türkiye Lozan görüşmelerinde de bazı konularda işlerimize müdahale edilmesini kabul etmeyerek bazı konu başlıklarını kabul etmemiştir.

Bu göre;

- I. Azınlıklar meselesi
- II. Dış borçlar
- III. Yabancı okullar

Türkiye, yukarıdaki konu başlıklarından hangilerini işlerimize müdahale kabul ederek Lozan'da görüşmeyi kabul etmemiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I - II - III

14. Balkan Antantı (1934) ve Sadabat Paketi (1937) birlikte düşünüldüğü zaman aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İkisi de Türkiye karşı oluşturulmuş ittifaklardır.
- B) İkisinde Türkiye yer almamıştır.
- C) İkinci Dünya Savaşı öncesi saldırgan devletlere karşı kurulmuştur.
- D) İkisinin de varlığı günümüzde devam etmektedir.

1. Aşağıda verilenlerden hangisi Türk dış politikasının ilkeleri arasında gösterilemez?

- A) Devletlerarası eşitlik
- B) Cihan hakimiyeti fikri
- C) Yurtta barış, dünya barış
- D) Milli menfaatleri esas alma

2. Atatürk dönemi Türk dış politikasında 1923 - 1930 arası dönem Lozan'dan kalan konuların halledildiği dönemdir.

Aşağıda verilen olaylardan hangisi bu duruma örnek olarak gösterilemez?

- A) Borçlar meselesi
- B) Musul sorunu
- C) Milletler Cemiyeti'ne üye olmamız
- D) Yabancı okullar sorunu

3. Lozan Barış Antlaşması'nda çizilemeyen tek sınır, Irak sınırı idi. Türkiye sorunu çözmek ve Musul'u almak istemiş ama yaşanan olaylar bunu engellenmiştir.

Musul'un alınmasını engelleyen olay aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şeyh Sait isyanı
- B) 31 Mart Vakası
- C) Menemen İsyani
- D) Çerkez Ethem İsyani

4. 1930 yılında gerçekleşen nüfus mübadelesinde Yunanlılar İstanbul'da daha fazla Rum bırakmak istemiştir. Bu durum Türkiye ile Yunanistan arasında sorun oldu.

Yunanistan'ın böyle bir tutum sergilemesinin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstanbul'un yönetimi ele geçebilmek
- B) İstanbul'u geri almak
- C) Türkiye'nin iç işlerine karışabilmek
- D) Türk - Yunan dostluğunu pekiştirmek

5. Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Boğazlar Komisyonu kaldırıldı.
- B) Savaş gemilerinin geçişi Türkiye'nin iznine bağlı olacak.
- C) Ticaret gemileri geçiş ücreti ödeyecektir.
- D) Türkiye boğazları silahlandırabilecektir.

6. Dış Borçlar ?
Mübadele ?
Balkan Antantı ?

Yukarıda verilen konuların sorun yaşanan ülke ile eşleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi dışta kalır?

- A) İtalya
- B) Yunanistan
- C) Fransa
- D) İngiltere

7. İç politikada yaşanan bazı olumsuzluklar dış politikayı da etkilemiştir. Aşağıda verilen eşleştirmelerden hangisi açıklamaya uygundur?
- A) İtalya'nın saldırganlığı - Balkan Antantı
B) Tevhid-i Tedrisat Kanunu - Medreselerin kapatılması
C) Menemen Olayı - Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması
D) Şeyh Said Olayı - Musul Sorunu

9. Türk dış politikasında yer alan "Boğazlar, Hatay, yabancı okullar ve mübadele" konuları birlikte düşünüldüğünde aşağıdakilerden hangisi söylenir?
- A) Fransa ile yaşanan sorunlar
B) Türkiye'nin yararına sonuçlanmıştır.
C) Atatürk döneminde sonuca kavuştu.
D) Türkiye'nin sınır güvenliği sağlanmıştır.

ÇİTA YAYINLARI

8. Lozan Barış Antlaşması'na göre --1-- Türkiye ile İngiltere arasında çözelecektir. Ancak --2-- İngiltere'nin denetiminde olduğundan sonra çözüme kavuşmamıştır. Yukarıdaki boşluklar nasıl tamamlanmalıdır?

1	2
A) Boğazlar	Milletler Cemiyeti
B) Kapitülasyonlar	Birleşmiş Milletler
C) Musul Sorunu	Milletler Cemiyeti
D) Hatay	Birleşmiş Milletler

10. Sadabat Paktı'nın imzalandığı dönemde Türkiye ile Hatay sorununu yaşaması sebebiyle ---- Sadabat Paktı'na katılmamıştır. Yukarıda bırakılan boşluk aşağıdakilerden hangi ile tamamlanmalıdır?

- A) İngiltere
B) Mısır
C) Fransa
D) Suriye

1. Musul meselesi, Lozan'dan kalan konulardan biridir. Konu Lozan'da gündeme getirilmişti. İngiltere petrol bölgesi olduğundan bölgenin kendi yönetiminde kalmasını isterken Türkiye de Musul ve çevresinde Türk nüfusunun çoğunlukta olmasında dolayı ve Misakı Milli sınırları içinde yer aldığından dolayı Musul'un Türkiye'ye verilmesi gerektiğini savunmuştur. Lozan'da yapılan görüşmelerden bir sonuç alınamayınca konunun iki ülke arasında altı ay içinde çözülmesi olmazsa Musul Meselesi'nde Birleşmiş Milletler Cemiyeti'nin vereceği kararı iki ülkenin de kabul etmesi istenmiştir. Musul konusu altı ayda çözülemeyince konu Birleşmiş Milletler Cemiyeti'ne gitmiştir. Orada alınan karara göre de Musul, İngiltere himayesindeki Irak yönetimine bırakılmıştır. Türkiye bu kararı kabul etmemiş ve gerekirse savaşı göze alarak Musul'un Türkiye'ye dahil edileceğini bildirmiştir. 1925 yılında da Türkiye Musul'a askeri müdahale için hazırlıklara başlamıştır. Ancak bu süreçte Diyarbakır merkezli başlayan Şeyh Said İsyanı'nın bastırılması için bu ordu kullanılmak zorunda kalınmıştır. Bunun üzerine İngiltere ile 1926 yılında Ankara Antlaşması imzalanmış ve Musul'un Irak yönetiminde kalması kabul edilmiştir. Buna göre Musul ve Kerkük'ün yönetimi Irak yönetimine bırakıldı. Hakkari sınırında Türkiye lehine düzeltme yapıldı. Musul petrollerinin %10'luk kısmı 25 yıl süreyle Türkiye'ye verilmesi kararlaştırıldı.

Verilen metinde Musul Meselesi konusu kısaca özetlenmiştir. Bu metinde bir bilgi yanlışı vardır.

Bilgi yanlışı aşağıdaki değiştirmelerden hangisi yapılırsa düzelmiş olur?

- A) Musul petrollerinin, %10'u 25 yıl yerine; %25'i 10 yıl olarak
 B) Birleşmiş Milletler Cemiyeti, Milletler Cemiyeti olarak
 C) Şeyh Said İsyanı, Menemen İsyanı olarak
 D) Ankara Antlaşması, İstanbul Antlaşması olarak
2. Çanakkale ve İstanbul Boğazları'nın durumunun belirlenmesi için Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra çeşitli kararlar alınmıştır.

Mondros Ateşkes Antlaşması	Sevr Antlaşması
Boğazların denetimi İtilaf Devletlerine bırakılacaktır.	İstanbul ve Çanakkale Boğazları, Türklerin olmadığı bir komisyon tarafından yönetilecektir. Boğazlardan tüm devletlerin gemilerine açık olacaktır.
Lozan Barış Antlaşması	Montrö Boğazlar Sözleşmesi
Boğazlar başkanı Türk olan bir komisyon tarafından yönetilecektir. Boğazlar silahlendirilmeyecektir.	

Verilen bilgilerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) En son imzalanan antlaşma Montrö Boğazlar Sözleşmesi'dir.
 B) Alınan kararlar her zaman Türklerin zararına olmuştur.
 C) Sevr Antlaşması ile boğazların tüm yetkileri kaybedilmiştir.
 D) Lozan Barış Antlaşması'nda Boğazlarla ilgili böyle bir kararın alınmasında Millî Mücadele'de başarılı olunması etkili olmuştur.

3. Fatma, Deniz, Nazlı ve Emine Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ile ilgili ödevler hazırlayacaklardır. Ödev konuları.

- Musul Meselesi
- Sadabat Paktı
- Yabancı Okullar Meselesidir.

Öğrencilerin hangi ödevi hazırlayacaklarına ödevlere yönelik bazı bilgiler aşağıda verilmiştir.

- Fatma'nın hazırladığı konu Lozan görüşmelerinde gündeme gelmiş ama Türkiye, iç mesele olduğu için görüşmeyi kabul etmemiştir.
- Nazlı'nın hazırladığı ödevde Şeyh Said İsyanı'ndan da bahsedilmektedir.
- Emine'nin hazırlayacağı ödev kronolojik olarak son konudur.
- Nazlı, Fransa ile yaşanan bir sorunla ilgili konuda ödev almamıştır.
- Sadabat Paktı konusunu hazırlayan öğrenci Fatma değildir.

Buna göre aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Fatma, Hatay'ın Anavatana katılması konusunu hazırlayacaktır.
- B) Nazlı, Yabancı Okullar konusunu hazırlayacaktır.
- C) Emine Musul Meselesi konusunu hazırlayacaktır.
- D) Deniz, Sadabat Paktı, konusunu hazırlayacaktır.

4. Milletler Cemiyeti (Cemiyeti Akvam)'ın kurulması fikri ilk kez Wilson İlkelerinde gündeme gelmiştir. Paris Barış Konferansı'nda kurulması kararlaştırılmış ve devamında kurulmuştur. Dünya barışını korumak amacıyla kurulmasına rağmen zamanla büyük devletlerin çıkarlarını koruyan bir kuruma dönüşmüştür. Türkiye ise 1932 yılında, Dünya barışına katkı sağlamak ve barışçı bir devlet olduğumuzu göstermek amacıyla davet edilerek üye olan tek ülke olarak kurula katılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasını önleyememiş ve savaştan sonra bu kurumun yerine Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur.

- I. Dünya barışını korumak amacıyla kurulmuştur.
- II. I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulmuştur.
- III. Türkiye, Milletler Cemiyeti'nin kurucu üyelerinden biridir.

Yukarıda Milletler Cemiyeti ile ilgili verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) I, II ve III

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

A) Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası

Mustafa Kemal ATATÜRK, hayatını Türk milletine adanmış, ömrü boyunca laik, demokratik ve çağdaş bir devlet kurabilmek için mücadele etmiştir. Hatta bu konuda sağlığını da çoğu zaman hiçe sayarak mücadelesine devam etmiştir.

Mustafa Kemal'in sağlık sorunuyla ilgili ilk belirtiler 1937'de ortaya çıkmıştır. Karaciğerinde ağır rahatsızlık tespit edilen Atatürk, buna rağmen devlet işleriyle meşgul olmuştur. Büyük vatansever Mustafa Kemal, doktorların dinlenmesini ve düzenli tedavi isteklerine pek önem vermedi. Bu dönemde Hatay sorununa destek olmak için Adana ve Mersin'e ziyarete gitmiştir.

Doktorlar tarafından siroz hastalığı teşhisi konan Atatürk, iyice zayıfladı. Hastalığı ilerleyen Atatürk, 5 Eylül 1938'de vasiyetini yazarak servetinin büyük kısmını Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'na bağışladı.

Hastalığı sebebiyle cumhuriyetin 15. yılı kutlamalarına katılmadı. Hazırladığı konuşmayı Başbakan Celal BAYAR okumuştur.

Dinlenmesi için alınan Savarona Yatı'nda iyileşemeyince yeniden Dolmabahçe Sarayı'na alındı. 8 Kasım'da derin bir komaya giren Atatürk 10 Kasım 1938, Perşembe günü saat 09:05'te Dolmabahçe Sarayı'nda hayata gözlerini yumdu.

Ölümüyle tüm yurdu yasa boğan Atatürk, dünya kamuoyunda da büyük bir devlet adamı, lider, komutan ve öncü vasfıyla tanındı.

Atatürk'ün naaşı 21 Kasım 1938'de Ankara Etnografya Müzesi; ne geçici kabre konuldu.

Emin Onat ve Orhan Arda'nın projesi olan Anıtkabir'in inşasına 1944'te başlanıp, 1953'te tamamlandı.

Atatürk'ün naaşı 10 Kasım 1953'te Anıtkabir'e nakledilmiştir.

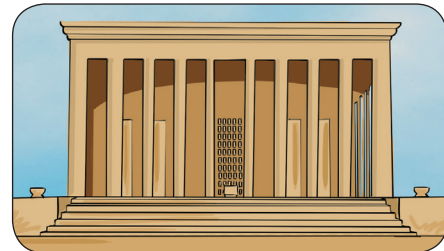
Atatürk'ün Yazdığı Kitaplar

Mustafa Kemal Atatürk, sadece bir asker ve büyük bir lider değil halkını bazı konularda aydınlatmak için kitaplar yazan önemli bir yazardı.

- Nutuk
- Vatandaş için Medeni Bilgiler
- Geometri Kitabı
- Zabıt ve Kumandan ile Konuşmalar
- Talim ve Terbiye-yi Askeri Hakkında
- Nokta-yı Nazarlar
- Takımın Muharebe Eğitimi
- Bölüğün Muhabere Eğitimi
- Kars Brad Hatıraları
- Tabiye ve Tatbikat Seyahati (1911)

Mustafa Kemal Atatürk

Anıtkabir

Unutma!

Mustafa Kemal'in en büyük eseri, temeli yüce Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir.

Unutma!

Mustafa Kemal, Minber, İrade-yi Milliye ve Hakimiyet-i Milliye Gazetelerini de çıkarmıştır.

B) Atatürk'ün Ölümünün Yankıları

"Atatürk'ün ölümü yalnız Türk milleti için değil, onun örneğine çok muhtaç olan bütün doğu milletleri için en büyük kayıptır."

Ellayam Gazetesi, Şam - 1938

"Atatürk adı kadar, çağdaş hiçbir isim büyük saygı telkin edememiştir.

İngiliz Basını

"Unutulmaz Atatürk'ün büyük hatırası Türk ulusu kadar ebedidir."

Mareşal Fevzi Çakmak

"Atatürk'ün dünyanın gidişi hakkındaki görüşleri insanı ürkütecek kadar doğru çıkmıştır.

Times Gazetesi, İngiltere 1964

"İnsanı teslim alıcı fevkalade önderlik kuvveti vardır. O, tetiktir, hazır cevaptır, dikkati çekecek kadar zekidir."

"Atatürk, öyle bir insandır ki, hayali değildir. İstedikini bilir, bildiğini yapar, yapamayacağını şeyi de istemez."

Avusturyalı Heykeltıraş Kripprel

Dikkate Al

Atatürk'ün ölümü üzerine söylenen sözler, onun kişilik özelliklerinin farklı yönlerini de dile getirmektedir.

Örnek Soru

Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK, 10 Kasım 1938 tarihinde Perşembe günü saat 09:05'te vefat etmiştir.

Mustafa Kemal'in hastalığı ve vefatı süreci ile ilgili olarak;

- I- Mustafa Kemal'in hastalığı sirozdu.
- II- Atatürk'ün naaşı 1953 yılına kadar Etnografya Müzesi'nde geçici kabre konulmuştur.
- III- Mustafa Kemal, hastalığından dolayı cumhuriyetin 15. Yılı kutlamalarına katılamamış, hazırladığı konuşmayı İsmet İNÖNÜ okumuştur.

yukarıda verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II   B) II ve III   C) I ve III   D) I-II ve III

Biz Çözdük

Soruda yer alan I. ve II. öncüllerde verilen bilgiler doğrudur. Ancak III. öncülde verilen bilgide İsmet İNÖNÜ, Celal BAYAR olacaktır.

Cevap: A

Örnek 7

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün ölümünden sonra ölümünün yankıları dünya basınına da yansımıştır. 1964 yılında Times Gazetesi'nde Mustafa Kemal'le ilgili olarak şöyle denilmiştir: "Atatürk'ün dünyanın gidışı hakkındaki görüşleri, insanı ürkütecek kadar doğru çıkmıştır."

Bu sözden yola çıkarak Mustafa Kemal'in hangi kişisel özelliğine vurgu yapıldığı söylenebilir?

- A) Liderliği   B) Vatanseverliği   C) İleri görüşlülüğü   D) Çok yönlülüğü

Sen Çöz 7

C) İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı Seçilmesi

Atatürk'ün ölümünden sonra 11 Kasım 1938'de TBMM'de olağanüstü bir toplantı yapıldı. Devlet işlerinin aksamaması için bir cumhurbaşkanı seçilmesi gerekli idi.

İsmet İnönü, yapılan seçimle Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı olarak seçildi.

İsmet İnönü, bu görevi 1950 yılına kadar devam ettirmiştir.

1) İsmet İnönü Kimdir?

1884, İzmir doğumludur. Atatürk'ün en yakın silah arkadaşlarından olan İsmet İnönü, Kurtuluş Savaşı'nda önemli görevleri yerine getirmiştir.

Batı Cephesi'ni kurup I ve II İnönü zaferlerini kazanmıştır. Mudanya Ateşkes Antlaşması ve Lozan Barış Antlaşması'nda Türkiye'yi temsil eden heyetin başkanıdır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başbakanıdır. Şeyh Said İsyanı ve Menemen olayları sırasında başbakanlık görevinde bulunmuştur.

Mustafa Kemal'in ölümü sonrası, Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı seçilmiştir. (11 Kasım 1938) II Dünya Savaşı (1939-1945) döneminde Türkiye'nin savaşa girmemesinde önemli rol oynamıştır. Savaş sonrasında kurulan Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na Türkiye'nin katılmasını sağladı.

Türkiye'de çok partili hayat İsmet İnönü döneminde (1946) başlamıştır. CHP'yi 1938-1950 arasında yönetmiş genel başkanıdır.

İsmet İnönü, 25 Aralık 1973'te ölmüş ve Bakanlar Kurulu kararıyla Anıtkabir'e gömülmüştür.

Örnek Soru

Mustafa Kemal'in vefatından sonra 11 Kasım 1938 tarihinde Atatürk'ün en yakın silah arkadaşlarından İsmet İnönü cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Aşağıda İsmet İNÖNÜ ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Mudanya Ateşkes Antlaşması ve Lozan Barış Antlaşması'nda Türkiye'yi temsil etmiştir.
- B) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başbakanıdır.
- C) Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanıdır.
- D) Çok partili hayata geçiş denemelerinde ilk muhalefet partisinin kurucusudur.

Biz Çözdük

Atatürk dönemi çok partili hayata geçiş denemelerinde kurulan ilk siyasi parti Terakkiperver Cumhuriyet Partisidir. Bu partinin kurucusu Kazım KARABEKİR'dir.

Cevap: D

D) 2. (İkinci) Dünya Savaşı (1939 - 1945)

Mustafa Kemal, 1930'lu yıllarda Almanya ve İtalya'nın saldırgan tavırlarını görmüştür. Atatürk, bu konuyla ilgili olarak "Çok zaman geçmeden Avrupa'da bir fırtına kopacak, bu müthiş kasırga, dünyanın her tarafına yayılacak ve insanlık genel bir savaş felaketinin bütün kötülükleri ile bir kere daha karşılaşacak! Bu kanlı, tehlikeli durumda tarafsız kalmak, savaşa katılmamak ve devlet gemisini bu fırtına ortasında hiçbir engele çarpıtmadan yöneterek savaş dışında ve barış içinde yaşamaya çabalamak, bizim için hayati önem taşımaktadır." demiştir.

Mustafa Kemal Atatürk, ileri görüşlü bir lider olarak Avrupa'daki tehlikenin (Almanya ve İtalya) bir savaş ortam oluşturduğunu tespit etmiştir. Ayrıca sözünde Mustafa Kemal, savaş durumunda da savaşa dahil olmaması gerektiğini belirterek, Türkiye'ye bir yol da belirlenmiştir.

İkinci Dünya Savaşı, Atatürk'ün ölümünden (10 Kasım 1938) yaklaşık bir yıl sonra (1 Eylül 1939) başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu dönemdeki yöneticileri Atatürk'ün yolundan gitmişler ve bu savaşa Türkiye'nin girmemesini yaptıkları çalışmalarla sağlamışlardır.

İkinci Dünya Savaşı'nın Sebepleri

- a. I. Dünya Savaşı'nda yenik ayrılan Almanya'nın imzaladığı Versay Antlaşması'nın olumsuz etkilerini silmek istemesi
- b. İtalya'nın I. Dünya Savaşı'nda galip çıkmasına rağmen İngiltere ve Fransa kadar kazançlı çıkması.
- c. Japonya'nın Uzakdoğu' da yayılmacı bir politika izlemesi.
- d. I. Dünya Savaşı sonrası çizilen sınırların millet ve milliyetçilik esasına uygun çizilmemesi.
- e. Almanya ve İtalya'nın silahlanmaya önem vermesi.

- f. Almanya ve İtalya'da savaş taraftarı ve ırkçı liderlerin ülke yönetimine gelmesi.
- g. ABD'de başlayan 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin etkileri.
- h. Milletler Cemiyeti'nin Dünya barışını sağlayamaması.

Örnek 8

İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) Mihver Devletler ile Müttefik Devletler arasında yaşanmıştır.

Mihver Devletler	Müttefik Devletler
Almanya	İngiltere
İtalya	Fransa
Japonya	SSCB (Rusya)
	ABD

Bu savaşın bir çok sebebi vardır.

Aşağıda verilenlerden hangisi İkinci Dünya Savaşı'nın sebeplerinden biri değildir?

- A) Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'nın intikamını almak istemesi
- B) Japonya'nın Uzakdoğu'da yayılcı politika izlemesi
- C) İtalya'nın Birinci Dünya Savaşı'nda galip çıkmasına rağmen kazançlı çıkmaması
- D) İngiltere'de başlayan ekonomik krizin tüm dünyaya yayılması

Sen Çöz 8

Savaşta Taraftar (Bloklar)

2. Dünya Savaşı Öncesi Avrupa

	Devletin Adı	Lideri	Tarafı	Yönetim Şekli
1	Almanya	Adolf Hitler	Mihver	Nazizm
2	İtalya	Benito Mussolini	Mihver	Faşizm
3	Japonya	İmparator Hirohito	Mihver	Militarizm
4	İngiltere	Winston Churchill	Müttefik	Demokrasi
5	Fransa	Charles de Gaulle	Müttefik	Demokrasi
6	SSCB (Rusya)	Joseph Stalin	Müttefik	Sosyalizm
7	ABD	Franklin Roosevelt	Müttefik	Demokrasi

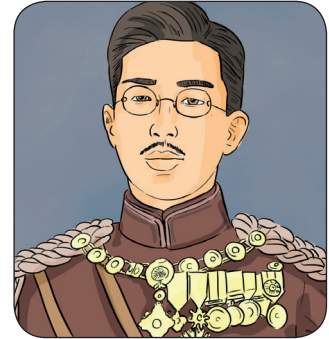
- **Nazizm:** Hitler döneminde Alman ırkının üstünlüğünü savunan siyasi düşünce.
- **Faşizm:** Demokratik düzen yerine aşırı çarpıtılmış bir ulusçuluğa dayanan bir baskı düzeni kurmayı amaçlayan düşünce-fikir ya da öğreti.
- **Militarizm:** Bir ülkede ordu gücünün aşırı ölçüde ağır basması. Bütün ülke sorunlarının ancak ordu gücüyle çözülebileceğini ileri süren siyasi öğreti.
- **Demokrasi:** siyasi Yönetimin doğrudan doğruya ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu tüm yurttaşların eşit sayıldığı yönetim biçimi
- **Sosyalizm:** Üretim araçlarının devletin elinde olması, ekonomik etkinliklerin kar yerine insanların gereksinimlerin karşılanması gerektiğini öne süren, değer ve emeğe önem veren siyasi öğretti.

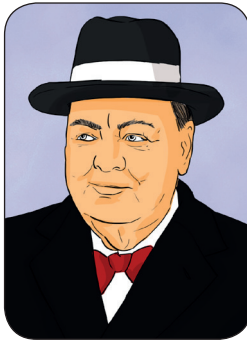
Adolf Hitler

Benito Mussolini

İmparator Hirohito

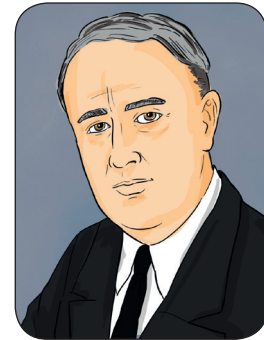
Winston Churchill

Charles de Gaulle

Joseph Stalin

Franklin Roosevelt

Savaşın Başlaması ve Yayılması

İkinci Dünya Savaşı 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesiyle başlamıştır.

Almanya kısa sürede Danimarka, Hollanda, Avusturya, Belçika ve Fransa'yı işgal etti. İtalya'da Yugoslavya ve Arnavutluk'u işgal etti. Böylece kısa sürede kıta Avrupası mihver devletlerin denetimine girdi. İki devlet birlikte hareket edip Balkanları ele geçirmiştir.

Alman orduları Balkanlara yönelip Macaristan, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Bulgaristan'ı işgal ettikten sonra SSCB(Sovyetler Birliği -Rusya) sınırına dayandı.

Dikkate Al

Sovyetler Birliği (SSCB) ile Almanya savaş öncesinden saldırılmazlık antlaşması imzalanmıştı. Savaş başlayınca da Polonya topraklarını paylaşmışlardı.

Almanya, SSCB'nin topraklarına saldırıp ilerlemeye başlayınca SSCB'nin müttefik devletler tarafında yer almasına sebep oldu.

Japonya'nın Pearl Harbor Üssü'ne saldırması üzerine de ABD, müttefik devletler tarafında savaşa girmiştir.

Dikkate Al

ABD' nin savaşa girmesi I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi II. Dünya Savaşı'nın da seyrini-gidişini değiştirmiştir.

Başlangıçta her cephede üstünlük sağlayan Almanya'nın etkinliği ABD'nin savaşa girmesiyle azalmaya başladı.

4) İkinci Dünya Savaşı'nın Bitişi

Mihver devletlerin hızlı ilerleyişinden sonra müttefik devletler toparlanmış ve karşı atağa geçmiştir.

a) Kuzey Afrika Çıkartması

Müttefikler, Mihver güçlerini yenmek için Almanya'yı önce Kuzey Afrika'dan çıkarma kararı aldı. İngiliz ve ABD askerlerinde oluşan 100.000 kişilik kuvvet 1943'te Tunus'ta Alman ve İtalyan ordularını yendi.

Müttefikler Sicilya üzerinden İtalya'ya saldırınca İtalya ordusu teslim oldu, ve savaştan çekildi.

b) Normandiya Çıkartması

Müttefiklerin Normandiya çıkartması sert bir direnişle cevap buldu. Müttefik devletler Almanya'yı Fransa'dan atmak için harekete geçti. 1944 Haziranında Normandiya kıyılarına tarihin en büyük çıkartmasını yaparak Fransa içlerine ilerledi. Önce Fransa ardından Belçika ve Hollanda müttefiklerin eline geçti. Eylül 1944'te müttefik güçleri Almanya'ya girdi.

Satürn Operasyonu ile Almanları Kafkasya'da durduran Ruslar da (SSCB) taarruz gücünü arttırdı. Hızla batıya doğru ilerleyen Alman sınırına dayandı. Sovyet (Rus) askerleri Berlin'e (Almanya'nın başkenti) girdi.

ABD ve İngiltere'nin batıdan; SSCB'nin de doğudan saldırması ve Berlin'i ele geçirmesi Adolf Hitler intihar etti. 7 Mayıs 1945'te Almanya teslim oldu belgesini imzaladı.

Hitler Fransa'da

c) Japonya'nın Savaştan Çekilmesi -Atom Bombası

Avrupa'da savaş sona erse de ABD ve Japonya arasındaki savaş devam ediyordu. ABD, amacına bir an evvel ulaşabilmek amacıyla Atom Bombası'nı kullanma kararı aldı.

ABD Başkanı Truman'ın kararıyla ilk atom bombası Japonya'nın Hiroşima şehrine atıldı ama Japonya teslim olmayıp savaşa devam edince bu sefer Nagazaki'ye ikinci atom bombası atıldı. Bunun üzerine Japonya teslim oldu. Böylece İkinci Dünya Savaşı sona erdi.

Atom Bombası

5) İkinci Dünya Savaşı'nın Sonuçları

1. Savaşı Müttefik Devletler kazanmıştır.
2. Almanya ve İtalya'da baskıcı ve ırkçı yönetimler sona erdi.
3. Almanya, doğu ve batı olarak (Berlin'den)ikiye ayrıldı.
4. Savaşta, İngiltere ve Fransa galip çıkmasına rağmen bazı sömürgelerinin bağımsızlığını tanımak zorunda kaldı.
5. ABD ve SSCB, süper güç haline geldiler.
6. ABD ve SSCB arasında "Soğuk savaş "dönemi başladı.
7. Milletler Cemiyeti yerine Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur.
8. ABD, tarafından SSCB tehdidine karşı NATO kuruldu.
9. SSCB, tarafından ABD tehdidine ve Batı Avrupa ülkelerine karşı Varşova Paktı kuruldu.
10. Avrupa demokrasi rejimi yaygınlaştı.
11. 2.Dünya Savaşı'nda çok can kaybı yaşandığından bunu önlemek için nükleer silahların sınırlandırılmasına yönelik çalışmalar yapıldı.
12. İngiltere' nin desteğiyle Filistin topraklarından Bağımsız bir İsrail Devleti kuruldu.

Örnek Soru

İkinci Dünya Savaşı, Almanya'nın Polonya'yı işgali ile başlamış ve Japonya'ya atom bombasının atılmasıyla sona ermiştir. Bu döneme kadar ki en büyük yıkımın yaşandığı bir savaş olarak tarihe geçmiştir.

Buna göre;

I- Savaşı müttefik devletler kazanmıştır.

II- Dünya barışını korumak için Milletler Cemiyeti'nin yerine Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur.

III- ABD ve SSCB arasında Soğuk Savaş dönemi başlamıştır.

durumlarından hangilerini savaşın sonuçları arasında değerlendirebiliriz?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

Biz Çözdük

İkinci Dünya Savaşı'nın müttefik devletler (İngiltere, Fransa, SSCB ve ABD) kazanmıştır. Savaş sonunda Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Ayrıca İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD ve SSCB süper güç haline geldiler, bu iki devlet arasında yaşanan rekabet dönemine soğuk savaş dönemi denilmiştir.

Cevap: D

6) İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye

Türkiye, bulunduğu konum sebebiyle hem Mihver Devletler hem de Müttefik Devletler tarafından savaşa dahil edilmek istenmiştir.

Dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İNÖNÜ gerçekleştirdiği doğru politikalarla savaş dışında (tarafsız) kalmamızı sağladı.

Türkiye'nin Savaşa Girmemesinde

- Uzun süre bir savaştan çıkmış olması
- Ekonomik durumunun iyi olmaması
- İngiltere'nin vadettiği yardımları vermemesi
- Almanya'nın Türkiye'ye saldırmayacağını bildirmesi gibi nedenler etkili olmuştur.

Türkiye'nin Savaşa Karşı Aldığı Tedbirler

Türkiye II. Dünya Savaşı'na fiilen katılmasa da devletin ve halkın güvenliğini korumak amacıyla bazı tedbirler alınmıştır. Bunların bazıları;

- Alman işgaline karşı sivil savunma tedbirleri alındı.
- Askeri harcamalar artırıldı.
- Bütün illerde hava saldırısı tehlikesine karşı "karatma" uygulaması başlatıldı.
- Tahıl stoklarına el konuldu. Ekmek karnesi uygulaması başlatıldı. Buğday ununda pasta ve benzeri ürünlerin yapılması yasaklandı.
- Radyo yayınlarında kesinti yapıldı.
- Karadeniz'de Türk gemi seferleri durduruldu.
- Belli başlı bölgelerde gece 23:00'den sonra sokağa çıkma yasağı uygulandı.
- Savaş şartlarının getirdiği ekonomik sıkıntıları aşmak için yeni vergiler konuldu. Varlık Vergisi, 11 Kasım 1942'de konuldu ve 15 Mart 1944'te kaldırıldı.
- İstanbul'da özel otomobillerin trafiğe çıkması yasaklandı.
- Tifo, kolera gibi salgın hastalıklar baş gösterdi. İstanbul'da tifüs salgını önlemek için çalışmalar yapıldı.

Ekmek Karnesi

Savaşın Türkiye'ye Yönelik Olumsuz Sonuçları

- Sanayi ve tarım üretiminde önemli düşüşler yaşandı.
- Ülke gelirlerinin büyük kısmı savunma sanayisine harcandı.
- Dış ticaretimiz gerilemiştir.
- Birçok malın fiyatı arttı. (Enflasyon oluştu)
- Yeni vergiler (Varlık Vergisi) konuldu.
- II. Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulanamadı.
- Nüfus artış hızımız düştü.

Dikkate Al

İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye bazı olumlu etkileri de olmuştur. Bunlar

- Köy Enstitüleri kuruldu.
- Okur-yazar oranı arttırıldı.
- Halkın savaşta yaşanan gelişmeleri öğrenme isteğinden dolayı ülke genelinde radyo yayınları yaygınlaştırıldı.

Köy Enstitüleri

Örnek 9

Türkiye İkinci Dünya Savaşı'na girmemiştir. Ancak buna rağmen savaş şartlarından olumsuz etkilenmiştir.

- Sanayi ve tarım üretiminde önemli düşüşlerin yaşanması
- Bazı illerde gece karartmalarının uygulanması
- Varlık Vergisi'nin uygulanmaya konulması

Durumlarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

Sen Çöz 9

E) Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş

Atatürk döneminde iki kez çok partili hayata geçiş denemesi yapılmış ama başarılı olmamıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyada demokrasiyi benimseyen devletler çoğalmaya başladı. Türkiye'de ise hala tek parti yönetimi vardı. Türkiye, savaş sonrasında demokratikleşme çabalarına hız vermiştir. Basında çok partili hayat yanlısı haberler de çoğalmıştır.

Atatürk sonrasında Türkiye'de kurulan ilk siyasi parti Nuri DEMİRDAĞ tarafından kurulan Milli Kalkınma Partisi'dir. (1945)

TBMM'de, CHP tarafından "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" çıkarıldı. Bu kanuna karşı çıkan Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan'ın bulunduğu bazı milletvekilleri bir araya geldi. Bu milletvekilleri TBMM'DE daha fazla demokrasi talep eden bir önerge (Dörtlü Takrir) verdiler. Ardından da 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti (DP) 'Yİ kurdular.

Örnek Soru

Atatürk döneminde çok partili hayata geçiş denemesi iki kez yapılmasına rağmen başarılı olunmamıştır. Bu sebeple Atatürk döneminde çok partili hayata geçiş gerçekleşmemiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan demokratikleşme havası Türkiye'de de kendini göstermiş ve çok partili hayat için çalışmalar başlamıştır.

Atatürk'ün ölümünden sonra kurulan ilk muhalefet partisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hürriyet ve İtilaf Fırkası
B) Adalet Partisi
C) Demokrat Parti
D) Millî Kalkınma Partisi

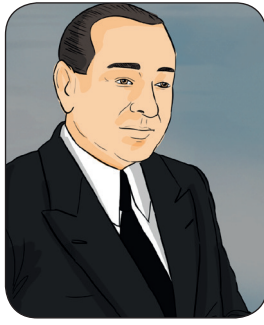
Biz Çözdük

Atatürk sonrasında kurulan ilk muhalefet partisi Nuri DEMİRAĞ'ın kurduğu Milli Kalkınma Partisidir.

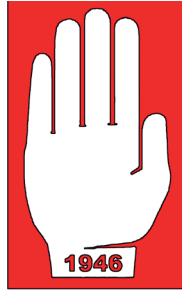
Cevap: D

Celal Bayar

Adnan Menderes

DEMOKRAT PARTİ
7 OCAK 1946
Demokrat Parti

Mehmet Fuat Köprülü

Refik Koraltan

Unutma!

Toprak Reformu Yasa Tasarısı, CHP içinde tartışmalara neden olmuştu. CHP milletvekilleri, Celal BAYAR, Adnan MENDERES, Refik KORALTAN ve Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ, "Dörtlü Takrir" taleplerini İsmet İNÖNÜ'ye sununca İsmet İNÖNÜ, "Muhalefet parti içinde yapılmasın, Teşkilatlarını kursunlar, karşımıza geçsinler ve ayrı parti olarak mücadeleye girsinler" diye karşılık verince bu durum, Demokrat Parti'nin kurulmasına giden yolu açmıştır.

Demokrat Parti'nin kurulmasından sonra hızla yeni partiler kuruldu. 1946'da onu (10) aşkın siyasi parti kurdu. 1946 yılında çok partili hayatın ilk genel seçimi yapıldı. Bu seçimde açık oy, gizli sayım esası uygulandı. Ve seçimi CHP kazandı. 1950 seçimlerinde ise gizli oy, açık sayım esası uygulandı ve seçimin Demokrat Parti kazandı. Böylece 27 yıllık tek parti CHP dönemi sona erdi. Mecliste farklı görüş ve düşünceler temsil edilme imkânı buldu.

Örnek 10

Ülkemizde çok partili hayata geçişte önemli bir yere sahip olan siyasi partilerden biri de Demokrat Parti'dir.

Demokrat Parti ile ilgili olarak verilen;

- I- Ülkemizde Atatürk'ün ölümünden sonra kurulan ilk muhalefet partisidir.
II- Kurucusu Celal Bayar'dır.
III- 1946 seçimlerinde iktidar olamamıştır. Ancak ülkemizde çok partili hayatın başlamasını sağlamıştır.

bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve III
D) I, II ve III

Sen Çöz 10

Etkinlik 6

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Atatürk'ün naaşı 1938 - 1953 yılları arasında ..... geçici kabre konulmuştur.
2. Atatürk'ten sonra ..... cumhurbaşkanı oldu.
3. Atatürk, 2. Dünya Savaşı'nın çıkabileceğini belirten açıklamalar yaptı. Bu Atatürk'ün ..... kişisel özelliğine bir örnektir.
4. İngiltere, Fransa, SSCB ve ABD, 2. Dünya Savaşı'nda ..... devletler tarafını oluşturur.
5. Ülkede ordu gücünün ağır bastığı bütün sorunların ordu gücüyle çözüldüğü, 2. Dünya Savaşı sırasında Japonya'da uygulanan yönetim şekline ..... denir.
6. 2. Dünya Savaşı Almanya'nın 1939'da ..... işgal etmesi ile başlamıştır.
7. 2. Dünya Savaşı başladığında Japonya'da ..... yönetimde bulunuyordu.
8. Japonya'nın ..... saldırması üzerine ABD, 2. Dünya Savaşı'na girmiştir.
9. 2. Dünya Savaşı'nda çekilen ilk mihver devlet ..... 'dır.
10. 2. Dünya Savaşı'nda Türkiye'de tahıl stoklarına el konuldu ve ..... uygulaması başlatıldı.
11. 2. Dünya Savaşı sırasında oluşan ekonomik sıkıntılara karşı 1942'de ..... Vergisi konuldu.
12. Atatürk'ün ölümünden sonra ülkemizde kurulan ilk siyasi parti ..... Partisidir.
13. ABD 2. Dünya Savaşı'nda atom bombasını Hiroşima ve ..... şehrine atmıştır.

1. Mustafa Kemal, Atatürk hayatının büyük bir kısmını cephelerde geçirmiş dünya tarihinin en önemli komutanlarından biridir. 1937 yılından itibaren Mustafa Kemal, sağlık sorunları yaşamaya başlamıştır. Hastalığının verem olduğu doktoru tarafından Yalova'da yapılan sağlık kontrolünde anlaşılmıştır. Mustafa Kemal, vasiyetinde şahsi servetinin belli bir kısmını Türk Tarih Kurumu'na bağışlamıştır.

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi doğrudur?

- A) Verem / Siroz yapılarak
- B) Yalova / Ankara yapılarak
- C) 1937 / 1938 yapılarak
- D) Türk Tarih Kurumu / TBMM yapılarak

2. Mustafa Kemal'in hayatıyla ilgili olarak

- Mustafa Kemal, Topkapı Sarayı'nda vefat etmiştir.
- Anıtkabir'in mimari projesini Emin ONAT ve Orhan ARDA çizmiştir.
- Mustafa Kemal vefat ettiğinde ülkemizin başbakanı Celal BAYAR'dı.
- Mustafa Kemal'e dinlenmesi için alınan geminin adı Savarona'dır.

Yukarıda verilen bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

- A) 4
- B) 3
- C) 2
- D) 1

3. Mustafa Kemal, 10 Kasım 1938 tarihinde hayata gözlerini yummuştur. Ülkemizde devlet işlerinin aksamaması ve devlet yönetiminin boş kalmaması için hemen bir cumhurbaşkanı seçilmesi ihtiyacı duyulmuştur. Buna bağlı olarak da 11 Kasım 1938 tarihinde ---- Mustafa Kemal ATATÜRK'ün yerine Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı olarak göreve başlamıştır.

Yukarıda yer alan metindeki boş bırakılan alan aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanmalıdır?

- A) Kazım Karabekir
- B) Celal Bayar
- C) Fethi Okyar
- D) İsmet İnönü

4. İkinci Dünya Savaşı, 1939 - 1945 yılları arasında süren dönemin en kanlı ve ciddi savaşlarıdır. Bu savaşın bu şekilde acımasız olmasında mihver ve müttefik devletlerin farklı planlara sahip liderlerinin de etkisi vardır. Bu liderlerin uyguladığı sert yönetim şekilleri de savaşın gidişinde ve uygulamalarında etkisini göstermiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın lideri ve ülkedeki yönetim şekli aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Adolf Hitler - Faşizm
- B) Benito Mussolini - Nazizm
- C) Adolf Hitler - Nazizm
- D) Josef Stalin - Sosyalizm

ÇİTA YAYINLARI

5. Yunus Öğretmen derste, İkinci Dünya Savaşı'nı anlatırken öğrencilerine - " Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'na katılmadığını söyledi. Ancak devamında savaşın ülkemize yakın bir coğrafyada yaşandığı için tedbirler almak durumunda da kaldı" dedi.

Öğrencilerden Ceren ise Türkiye'nin bu dönemde uyguladığı tedbirleri söyledi.

Yunus öğretmen Ceren'e

- "Söylediğin örneklerden bir tanesi doğru olmadı" diye düzeltme yaptı.

Yukarıda geçen diyaloga göre aşağıda verilen tedbirlerden hangisi Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında uyguladığı tedbirlere örnek gösterilemez?

- A) Sivil savunma tedbirleri alınmıştır.
- B) Askeri harcamalar artırılmıştır.
- C) Gece karartmaları uygulamasına geçilmiştir.
- D) Aşar vergisi uygulamaya konulmuştur.

6. Atatürk, döneminde çok partili hayata geçiş denemeleri yapılmış ama başarılı olmamıştır. 1945 yılında CHP içinden ayrılan bir grup milletvekili tarafından Demokrat Parti kurulmuştur. 1946 yılında yapılan seçimlerde birden fazla parti seçimlere katılmış, böylece ülkemizde çok partili hayat başlamış oldu.

Aşağıdakilerden hangisi Demokrat Parti'nin kurucularından biridir?

- A) Refik SAYDAM
B) Şükrü SARAÇOĞLU
C) Adnan MENDERES
D) Kazım KARABEKİR

7. Mustafa Kemal ATATÜRK, 10 Kasım 1938 perşembe günü saat 09:05'te Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etmiştir. Atatürk'ün naaşı Kasım 1938'den 1953 yılında Anıtkabir yapılıncaya kadar ---- kalmıştır.

Mustafa Kemal'in 1938-1953 arasında kaldığı geçici kabri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Etnografya Müzesi
B) Anadolu Medeniyetleri Müzesi
C) Dolmabahçe Sarayı
D) Beylerbeyi Köşkü

8. İkinci Dünya Savaşı 1939 - 1945 yılları arasında yaşanan ve birçok ülkenin ve geniş bir coğrafyanın savaş içinde yıkılmasına neden olan bir olaydır. Savaşların toplumlar üzerinde ekonomik, sosyal, kültürel etkileri vardır. Türkiye II. Dünya Savaşı'na fiilen katılmasa da olumsuz etkilenen devletlerden biridir.

Buna göre ülkemizde;

- I. Köy Enstitülerinin kurulması
II. Nüfus artış hızımızın düşmesi
III. Radyo yayınlarının yaygınlaşması

yargılarından hangileri II. Dünya Savaşı döneminin ülkemize olumsuz etkileri arasında değerlendirilemez?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve III
D) I - II - III

9. II. Dünya Savaşı'nın en acı sahnelerinden biri de Japonya'da yaşanmıştır. Savaşta Mihver devletler grubunda yer alan Japonya, adeta Pearl Harbor Hava Üssüne yaptığı saldırının intikamı denilebilecek bir şekilde savaşta karşılık görmüştür. Önce Hiroşima ve daha sonra da Nagasaki şehirlerine Atom Bombaları atılmıştır. Bu olay üzerine Japonya teslim olmuş ve savaştan çekilmiştir.

Japonya'ya atom bombasını atan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İngiltere
B) Fransa
C) SSCB
D) ABD

10. Türkiye II. Dünya Savaşı'na katılmamıştır. Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'na girmemesinde;

- I. Ekonomik durumun iyi olmaması
II. İngiltere'nin vaat ettiği yardımları yapmaması
III. Almanya'nın Türkiye'ye saldırmayacağını bildirmesi

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve III
D) I- II ve III

11. II. Dünya Savaşı öncesinde dünyada egemen ve güçlü devletler İngiltere ve Fransa iken; İkinci Dünya Savaşı güçler dengesini de bozmuştur. Savaştan sonra yeni süper güçler ortaya çıkmıştır. Bu devletler arasında yaşanan rekabetler de yeni bir siyasi rollerin oluşmasını sağlamıştır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan süper güç devletler aşağıdakilerden hangileridir?

- A) ABD - Çin
B) ABD - SSCB
C) Almanya - İtalya
D) SSCB - Çin

12. II. Dünya Savaşı başladıktan sonra Türkiye yaptığı doğru ve akılcı politikalarla savaşın dışında kalmayı başarmıştır. Buna bağlı olarak da ülkemizde bazı tedbirler alınmak zorunda kalmıştır. Bu tedbirlerden biri de radyo yayınlarında yapılan kesinti uygulamasıdır.

Radyo yayınlarında kesinti yapılmasında;

- I. Halkın panik olmasını önlemek
 II. Ülkede sürekli yayın yapacak yeterli elektrik gücünün olmaması
 III. Farklı ve olumsuz fikirlerin oluşmasının önüne geçebilmek

fikirlerinden hangileri söylenebilir?

- A) I ve II
 B) I ve III
 C) II ve III
 D) I - II ve III

13. Almanya, II. Dünya Savaşı'na Adolf Hitler'in liderliğinde dünya egemenliği parolasıyla girmiştir. Bu amaçla Hitler, binlerce yıl sürececek bir Alman imparatorluğu kurma hayaliyle dev binalar yaptırmış ve bir çok Avrupa ülkesini işgal etmiştir.

Hitler'in yukarıdaki fotoğrafından yola çıkarak hangi ülkeyi işgal ettiği söylenebilir?

- A) İngiltere
 B) Fransa
 C) Yunanistan
 D) SSC

14. II. Dünya Savaşı başladıktan sonra SSCB ile Almanya arasında saldırmazlık antlaşması imzalanmıştı. Ancak SSCB, belli bir süre sonra Almanya'ya karşı Müttefik devletler yanında savaşa girdi.

SSCB'nin Müttefik Devletler yanında savaşa girmesinin nedeni aşağıdakilerin hangisinde açıklanmıştır?

- A) İngiltere'nin SSCB'ye sömürgeler vaat etmesi
 B) SSCB'de savaş yanlısı bir yönetimin iktidara gelmesi
 C) SSCB'nin Çin ve ABD'den yeni ve etkili silahlar satın alması
 D) Almanya'nın SSCB'ye saldırması

15. Ülkelerin farklı yönetim biçimleri vardır. Bu durum o ülkenin sadece egemenlik gücünü değil dışa karşı politikalarının belirlenmesinde de etkili olur.

---- bir ülkede ordu gücünün ağır basması, bütün ülke sorunlarının ancak ordu gücüyle çözülebileceğini ileri süren yönetim anlayışıdır. Bu düşünce II. Dünya Savaşı sürecinde Japonya'da uygulanmıştır.

Yukarıda boş bırakılan alana aşağıdaki yönetim şekillerinden hangisi getirilmelidir?

- A) Militarizm
 B) Demokrasi
 C) Faşizm
 D) Sosyalizm

1. Gül Öğretmen derste II. Dünya Savaşı'nın cephe gelişmelerini anlatırken;
- Çocuklar, Almanya 1939 yılında Polonya'yı işgal ederek savaşı başlattı ve devamında kısa sürede Danimarka, Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa'yı işgal etti. Daha sonra doğuya yönelip Yugoslavya, Arnavutluk, Yunanistan ve Bulgaristan'ı işgal ederek Türkiye sınırına dayandı.
- Almanya'nın bu üstünlüğü ---- savaşa girmesiyle azalmaya başladı.
Gül Öğretmen'in anlatımında boş bırakılan alana yazılması gereken ülke aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Çin
B) SSCB
C) ABD
D) Japonya

2. Mustafa Kemal, 10 Kasım 1938 tarihinde İstanbul'da ---- Sarayı'nda hayata veda etti.
Yukarıda boşluk aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanmalıdır?
- A) Beylerbeyi
B) Topkapı
C) Dolmabahçe
D) Yıldız

3. Mustafa Kemal, 10 Kasım 1938'de vefat etmiştir.
Atatürk öldüğünde dönemin başbakanı aşağıdakilerden hangisidir?
- A) İsmet İnönü
B) Celal Bayar
B) Fevzi Çakmak
D) Fethi Okyar

4. İsmet İnönü, Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanı seçilmiştir.
Aşağıda İsmet İnönü ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Mudanya Ateşkesini imzaladı.
B) Mezarı Anıtkabirdedir.
C) Şeyh Said isyanını bastırdı.
D) Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuştur.

5. İkinci Dünya Savaşı'nda ülke - lider eleştirmesinden hangisi yanlıştır?

Ülke	Lider
A) Almanya	Adolf Hitler
B) İtalya	Charles De Gaulle
C) SSCB	Josef Stalin
D) Japonya	İmparator Hirohito

6. İkinci Dünya Savaşı, 1939 yılında ---- ülkesinin ---- ülkesine saldırması ile başlamıştır.
Yukarıda boşluk aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanmalıdır?
- A) Almanya - İtalya
B) Japonya - ABD
C) İtalya - Arnavutluk
D) Almanya - Polonya

7. İkinci Dünya Savaşı 1939 - 1945 yılları arasında yaşanan dünyanın en önemli ve kanlı savaşlarından biridir.

Aşağıdakilerden hangisi ikinci Dünya Savaşı'nın sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Milyonlarca insan kaybı yaşanmıştır.
- B) Birleşmiş milletler kuruldu.
- C) Soğuk Savaş dönemi başladı.
- D) Türkiye NATO'ya üye oldu

9. Ülkemizde çok partili hayat 1946 yılında CHP ve DP'nin katılımıyla gerçekleşen seçimle başlamıştır.

Demokrat Parti'nin kurucuları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Adnan Menderes
- B) Fevzi Çakmak
- C) Celal Beyar
- D) Mehmet Fuat Köprülü

ÇİTA YAYINLARI

8. 2. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'de demokrasi gelişmeye başlamıştır. CHP'ye karşı ilk olarak ---- Partisi kurulmuştur.

Yukarıdaki metinde yer alan boşluk aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanmalıdır?

- A) Milli Kalkınma Partisi
- B) Milli Ekonomi Partisi
- C) Demokrat Parti
- D) Adalet Partisi

10. İkinci Dünya Savaşı'nda sonra diktatörlükler ve baskıcı yönetimler (Faşizm, Nazizm) yıkılmış yerine demokratik yönetimler kurulmuştur.

Bu dönemde Türkiye'de yaşanan hangi olay demokratikleşme alanında yapılan bir yenilik olarak değerlendirilebilir?

- A) Varlık vergisi kaldırılarak ekonomik gelişme sağlandı.
- B) II. Beş Yıllık Kalkınma Planı başarıyla uygulandı.
- C) Yeni bir anayasa yapılarak demokrasiye hız kazandırıldı.
- D) Çok partili hayata geçildi.

1.

	BİLGİ	D - Y
1	Mustafa Kemal, verem hastalığından vefat etmiştir.	
2	Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanlığı görevine İsmet İnönü geçmiştir.	
3	Atatürk'ün naaşı, Anıtkabir yapılıncaya kadar Dolmabahçe Sarayı Müzesinde kalmıştır.	

Yukarıda verilen D-Y eşleştirmesinin cevabı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) D - Y - Y   B) Y - D - D   C) Y - D - Y   D) D - D - Y

2. İkinci Dünya Savaşı, 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesiyle başlamıştır. Bu savaşta bir tarafta Almanya, İtalya ve Japonya (mihver Devletler); diğer tarafta ise İngiltere, Fransa, SSCB (Rusya) ve ABD (Müttefik Devletler) yer almıştır. Savaşın başlamasından sonra Almanya, kıta Avrupası'nda hızla ilerleyerek hem doğuda hem kuzeyde ve hem de batıda işgallere başladı. Fransa'yı işgal eden Almanya, Balkanları işgal ederek SSCB'ye saldırmıştır. Japonya ise Pearl Harbor'da ABD üslerini bombalamıştır. Bunun üzerine ABD Müttefik güçler tarafında savaşa girmiştir. ABD, Pearl Harbor'un intikamını Japonya'ya attığı iki atom bombası ile almıştır. Savaşı Müttefik Devletler yenmiştir.

- I. Almanya ve İngiltere, Birinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi yine düşmandır.
 II. Müttefik Devletler, savaşta bütün cephelerde galip gelmiştir.
 III. İkinci Dünya Savaşı'nda nükleer silahlar da kullanılmıştır.

Sonuçlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve III   B) II ve III   C) I ve II   D) I, II ve III

CEVAP ANAHTARI

Sen Çöz	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	D	B	B	C	C	B	C	D	B	B

TEST 1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	A	C	C	A	B	B	D	C	C	A	C

TEST 2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	C	B	A	C	D	C	B	C	A	B

TEST 3	1	2	3	4
	B	A	B	D

TEST 4	1	2	3	4	5	6	7	8
	C	A	B	D	C	B	A	C
	9	10	11	12	13	14		
	D	B	A	D	B	C		

TEST 5	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	B	C	A	C	C	D	D	C	B	D

TEST 6	1	2	3	4
	B	B	D	A

TEST 7	1	2	3	4	5	6	7	8
	A	B	D	C	D	B	A	C
	9	10	11	12	13	14	15	
	D	D	B	B	B	D	A	

TEST 8	1	2	3	4	5	6	7	8
	C	C	B	D	B	D	D	A
	9	10	11	12	13	14	15	
	B	D						

TEST 9	1	2
	C	C

CEVAP ANAHTARI

Etkinlik 1

1. Demokrasi
2. Kazım Karabekir
3. İzmir Suikastı
4. Şeyh Said İsyanı
5. Derviş Mehmet
6. Cumhuriyet Halk Partisi
7. Terakkiperver Cumhuriyeti
8. Takrir-i Sükun
9. Fethi Okyar
10. Devletçilik
11. Muhalefet
12. Asteğmen Kubilay
13. Atatürk / İsmet İnönü
14. Liberalizm

Etkinlik 2

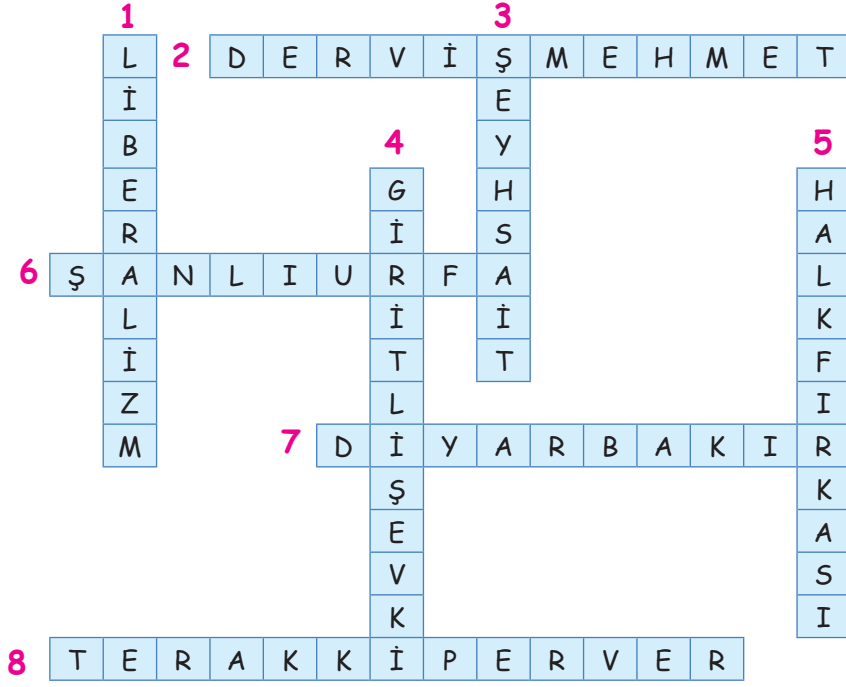
1. Y 6. Y
2. D 7. D
3. D 8. Y
4. Y 9. D
5. D 10. D

Etkinlik 3

1. Cumhuriyet Halk Fırkası
2. Şeyh Said İsyanı
3. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
4. İzmir, suikast girişimi
5. Serbest Cumhuriyet Fırkası

Etkinlik 4

Etkinlik 5

1. D
2. Y
3. D
4. Y
5. Y
6. D
7. Y
8. D
9. D
10. D
11. D

Etkinlik 6

1. Etnografya Müzesi
2. İsmet İnönü
3. ileri görüşlülüğü
4. Müttefik
5. Militarizm (Askeri)
6. Polonya
7. İmparator Hirohito
8. Pearl Harbor
9. İtalya
10. Ekmek Karnesi
11. Varlık
12. Millî Kalkınma
13. Nagazaki

NOTLARIM

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

NOTLARIM

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

